

L'AMOR I L'EROTISME A LA LITERATURA CATALANA



Patricia Mellado Ramos
IES PLA D'EN BOET
2n Batx
Tutora: Elvira Carrió

ÍNDIX

1. Introducció	4
2. L'Edat medieval	
2.1- Els trobadors.....	5
2.1.1- Els cançoners.....	6
2.2- Els joglars.....	6
2.3- Gèneres trobadorescos	
2.3.1- Gèneres condicionats per la seva versificació.....	7
2.3.2- Gèneres condicionats pel contingut.....	11
2.3.3- Debats entre els trobadors.....	11
2.4- Guillem de Cabestany.....	12
2.5- La literatura misògina.....	13
2.5.1- Jaume Roig.....	13
2.5.2- <i>L'Espill</i>	15
2.6- Teocentrisme.....	16
2.6.1- Ausias March.....	16
2.6.2- La seva obra.....	18
2.7- L'amor en <i>Tirant lo Blanc</i>	19
2.7.1- Joanot Martorell.....	19
2.7.2- La novel·la.....	20
3. El Barroc	21
3.1- Francesc Vicent Garcia.....	21
3.1.1- Obra amorosa.....	23
4. El Romanticisme	24
5. La Renaixença	25
5.1- Els Jocs Florals.....	26
5.2- Jacint Verdaguer.....	28
5.2.1- <i>Jovenívoles</i>	28
5.3- Àngel Guimerà.....	29
5.3.1- <i>Maria Rosa</i>	30

6. El Modernisme	32
6.1- Víctor Català.....	33
6.1.1- <i>Solitud</i>	34
7. El Noucentisme	37
7.1- Josep Carner.....	38
7.1.1- <i>Els fruits saborosos</i>	40
7.2- Eugeni d'Ors.....	41
7.2.1- <i>La ben plantada</i>	41
8. L'Avantguardisme	43
8.1- Joan Salvat-Papasseit.....	44
8.1.1- <i>El poema de la rosa als llavis</i>	46
9. Novel·la psicològica	47
9.1- Carles Soldevila.....	48
9.1.1- <i>Fanny, Eva i Valentina</i>	50
10. Novel·la de Postguerra	51
10.1- Mercè Rodoreda.....	52
10.1.1- <i>Aloma</i>	52
11. Generació dels 60	53
11.1- Montserrat Roig.....	54
11.1.1- <i>Ramona, adéu</i>	57
12. Conclusió	57
13. Webgrafia	57
14. Bibliografia	57
15. Glossari	58
ANNEXOS	

1. INTRODUCCIÓ

El tema del meu treball de recerca “L'amor i l'erotisme a la literatura catalana” em va semblar una proposta molt interessant. L'amor és una constant en tota la literatura de tots els temps i en la història de totes les civilitzacions.

A l'hora de treballar el tema, he tingut la curiositat i l'interès d'investigar els diferents moviments literaris catalans i els seus autors més importants. També he intentat treballar tots els gèneres literaris com la poesia, el teatre i la novel·la. I he fet una selecció de textos representatius que en alguns casos he analitzat alguns aspectes relacionats amb el tema del meu treball.

He delimitat l'objecte de treball des de l'edat mitjana fins a la generació dels 60, fent referència a autors del barroc, romàntics, renaixentistes, modernistes, noucentistes, avantguardistes, de novel·la psicològica i de postguerra.

He volgut donar una visió cronològica de la literatura catalana que moltes vegades se'ns escapa als alumnes de batxillerat que no cursem la matèria de modalitat de literatura catalana.

Crec que és necessària una visió àmplia en el temps per entendre un tema com aquest i poder comparar el tractament que se'n fa des dels diferents moviments literaris.

La meva hipòtesi de treball és que l'amor és un tema present en tota la literatura catalana. I que els primers que van escriure sobre l'amor van ser els homes fins que per raons sociològiques (moviments feministes...) les dones van ser les autores de la majoria de llibres de temàtica amorosa.

Les dificultats més importants que he tingut han estat la tria d'autors i textos més representatius i saber on trobar una bona informació sobre alguns textos literaris.

Les meves fonts d'informació han estat manuals de literatura catalana, internet i enciclopèdies.

Volia agrair l'ajuda de la meva tutora del treball, la professora Elvira Carrió, que m'ha guiat a l'hora de seleccionar a informació més rellevant.

I per últim, volia deixar constància del meu esforç, per això he fet un treball de camp que consisteix en la creació d'un blog amb els moviments literaris, els autors i textos que cito en el treball. El podeu consultar a <http://www.lamorilerotisme.blogspot.com/>

2. L'EDAT MEDIEVAL

2.1- ELS TROBADORS

La poesia trobadoresca es dóna sobretot en els segles XII i XIII i s'escriu en llengua provençal.

Cal distingir en aquesta època el significat de dues paraules que en els nostres dies s'usen sense cap matís diferenciador: poeta i trobador.



Trobador amb una donzella

El primer era aquell que escrivia poesia en llatí, en canvi el segon ho feia en una llengua romànica.

Hi ha pocs casos de trobadors que eren dones (trobairitz), i eren sempre de la noblesa.

Per alguns trobadors la seva tasca literària, normalment escassa, era simplement un ornament de la seva personalitat, de vegades una arma política i en canvi per altres era una professió de la qual vivien.

Malgrat les diferències socials, sempre tractaven de considerar-se entre ells com a iguals perquè compartien una mateixa activitat, encara que fos amb finalitats diferents; això no vol dir que no fossin conscients del lloc que cadascun d'ells ocupava en la jerarquizada societat de l'època.

Tot i així, el fet de ser trobador suposava un prestigi que feia que se'ls permetés aconsellar grans senyors i gaudir d'una confiança que en altres circumstàncies no haurien tingut. L'ofici de trobador fou especialment ben considerat durant el segle XII, però ja al segle següent alguns trobadors es queixaven de la manca de prestigi que tenien, del fet que no eren acollits com anteriorment a totes les corts. En general, tots tenien una bona formació. S'ha de destacar que estaven subjectes a crear paraules i música dins d'uns motlles estrictes de mètrica i versificació que no podien improvisar.

Gairebé tots havien estudiat el trivi (gramàtica, lògica i retòrica) i el quadrivi (aritmètica, geometria, música i astronomia) i, a més, tenien coneixements dels tractats de poètica llatins i de composició musical i també seguien els tractats sobre la llengua i l'art de trobar que anaren

apareixent en el seu temps.

2.1.1- ELS CANÇONERS

Són uns documents (en total se'n conserven 76) que consten habitualment de dos apartats: vides, i composicions. D'alguns trobadors únicament s'inclouïen les poesies sense cap altra referència

En el primer apartat s'explicava la vida del trobador.

En el segon, les raons per les quals havia escrit determinat poema. Aquesta informació no solia ser freqüent.

Per últim figurava el propi poema, en 256 casos amb la melodia corresponent.

En aquests documents es conserven 2542 poemes, que de vegades es repeteixen en diferents Cançoners i de vegades s'atribueixen a diferents trobadors.

Quant a les vides n'hi ha de tot tipus: extenses o curtes segons el Cançoner, reals o inventades.

2.2- ELS JOGLARS

Habitualment no eren els propis trobadors qui recitaven o cantaven les seves composicions, sinó que aquesta era una feina per als joglars. Podríem dir que el trobador era l'autor i el joglar l'interpret.

Hi havia joglars que realitzaven activitats molt diverses, des de cantar els temes dels trobadors a fer jocs de mans, acrobàcies, etc.

Més tard, alguns s'especialitzaren en una sola activitat. Aquells per als quals el més important era la transmissió d'un text els anomenem els joglars de gestes i els joglars de lírica. Aquests darrers, que eren els qui difonien les composicions dels trobadors, realitzaven la seva activitat entre els cortesans, eren absolutament fidels al text (difícilment podien improvisar a causa de les estrictes condicions mètriques a què estaven sotmesos) i feien servir músiques més elaborades que els joglars de gestes.

De vegades un joglar podia convertir-se en trobador i cantar ell mateix les seves composicions o donar-les a un altre joglar. De la mateixa manera, un trobador podia esdevenir joglar. De totes formes ni un ni altre cas eren habituals.



Joglars

2.3 ELS GÈNERES TROBADORES

La poesia trobadoresca era sobretot de temàtica amorosa, però també podia centrar-se en aspectes polítics, morals, literaris, etc.

A continuació teniu una classificació no exhaustiva de la seva literatura dividida en tres apartats:

2.3.1- GÈNERES CONDICIONATS PER LA VERSIFICACIÓ

BALADA

Com indica el seu nom tenia per finalitat d'ésser ballada. El seu esquema mètric solia ser el següent:

refrany (un aplegat) A A , tres versos del solista amb un vers del refrany b A b a, refrany A A.

DANSA

Emparentada amb els nostres goigs. Normalment està formada per algunes estrofes de vuit versos i abans i després un refrany de quatre versos o bé després una tornada amb rima habitualment igual a la de quatre versos de l'estrofa anterior.

La dansa que tenim com a mostra s'aparta una mica d'aquest esquema.

2.3.2- GÈNERES CONDICIONATS PEL CONTINGUT

CANÇÓ

Aspectes generals.

Els trobadors expressaven els seus sentiments a través de la cançó.

El seu tema central és l'amor: l'amor cortès (o fin'amor) que participa dels aspectes socials i espirituals de l'època medieval.

Així l'amor té el mateix significat que als nostres dies, però també cal afegir-li'n un altre, que és el d'aliança (pacte, favor), és a dir, que el trobador intentarà aconseguir a través de la seva relació algun tipus de tracte beneficiós en l'aspecte material.

També cal tenir present l'adjectiu cortès . Cortesia és el terme que designa la conducta i la posició de l'home que viu a la cort i que per una educació especial esdevé el model d'un ideal humà de refinament i de valors espirituals. El trobador, com a personatge cortesà, participà d'aquestes

característiques que entre altres són la lleialtat, la generositat, la valentia, el tracte elegant, etc.

Ampliant aquestes dues idees (amor i cortesia), cal constatar que les relacions jurídiques feudals es fan servir en la cançó:

La dona és casada, ja que únicament d'aquesta manera adquireix categoria jurídica. Sovint se l'anomena midons (masculí: el meu senyor) i el trobador és l'om / hom. D'aquesta manera es reproduïx la situació pròpia del vassallatge.

Moltes vegades s'estableix, com hem dit, una doble relació: amorosa i social. És a dir, no es busca únicament la consecució de l'amor (aparentment), sinó una relació en què la dama, sempre per sobre del trobador socialment, li pugui concedir favors materials, directament o intercedint per ell. De fet, amb freqüència, el trobador parla de la seva senyora natural gairebé com una obligació (celebra la seva bellesa, bondat, seny) i això és acceptat pel marit com una cosa natural.

Sigui com sigui, la dama sol ser inaccessible (actitud pròpia de la dona, però encara més de la senyora) i el trobador ha de fer mèrits per ponderar les virtuts de la dama i la perfecció del seu amor i així aconseguir el premi.

Personatges

L'amor trobadoresc exigeix discreció ja que la dona cantada és casada. Els personatges que intervenen normalment, a més del trobador, són:

- **El gilós** (el marit) del qual cal evitar les sorpreses i les ires.
- **Els lauzengiers** (tafaners, aduladors, calumniadors), que per tal de fer mèrits estan disposats a contar la més breu possibilitat d'infidelitat de la senyora.

Per no descobrir els amors, el trobador designa la dama amb un senhal (pseudònim) que sol figurar al final del poema. Els senyals i alguns dels personatges anteriors també poden aparèixer en els sirventesos, albes, i altres composicions.

Tipus d'enamorat respecte la dama

Encara que no sol aparèixer de forma explícita, a les cançons hi sol haver una gradació en l'actitud i les característiques de l'enamorat que, si ho pensem, no estan tant allunyades del procés amorós que pot tenir lloc en l'actualitat:

- **Fenhedor** (feignaire) (tímid): no s'atreveix a dirigir-se directament a la dama.
- **Pregador** (pregaire) (suplicant): la dama li dóna ànims per expressar el seu amor.
- **Entendedor** (entendeire) (enamorat tolerat): la dama li dóna penyores d'amor.
- **Drutz** (amic, amant). Plenament acceptat per part de la dama (literàriament es dóna poques

vegades aquesta situació, encara que és el personatge protagonista de l'alba).

SIRVENTÈS

Després de la cançó, és el gènere més estès. S'anomena així perquè se servia de la melodia d'una cançó, per raons de temps, d'oportunitat en la seva aparició i també de comercialitat, és a dir, perquè fos fàcilment recordada per tothom ja que la gent coneixia la música i només li calia aprendre la lletra.

El sirventès és una poesia moralitzadora, d'atac personal, d'atac o propaganda política, etc.

Les variants més importants són les següents:

1. Sirventès moral.

Blasma mals costums o abusos de determinats estaments socials, dona preceptes de comportament, critica la degeneració dels costums dels cavallers.

2. Sirventès personal.

Es tracta d'un atac i una sàtira contra persones odiades pel trobador.

3. Sirventès polític.

El trobador es converteix en portaveu d'un país, un senyor o una política que defensa al mateix temps que ataca el país, el senyor o la política contrària.

4. Sirventès literari.

Es tracta de manifestos, exposició de gustos literaris, crítiques contra la manera de fer de determinat trobador.

PLANY

És una lamentació fúnebre que plora la mort d'un amic, un personatge famós, etc. Teòricament també es podia fer un plany per la pèrdua o destrucció d'una ciutat a causa de la guerra, però no es conserva cap plany (planh) d'aquesta modalitat.

El plany sol tenir la següent estructura temàtica:

1. Invitació al plany.

2. Llinatge del difunt.

3. Enumeració de les terres o persones entristides per la seva mort.
4. Elogi de les virtuts del difunt que el trobador molt sovint diu que desapareixeran amb el mort. Aquest sol ser el motiu principal.
5. Oració per demanar la salvació de l'ànima del difunt.
6. Dolor produït per la seva mort.

Evidentment, cal considerar en termes generals que el plany és més sincer com més s'aparta d'aquest esquema.

En alguns casos, després de l'elogi, si el mort era un rei o un gran senyor, és possible que el trobador canti les característiques del successor per tal de conservar els beneficis que ja tenia o rebre'n de nous.

ALBA

Descriu el disgust dels amants, que havent passat la nit junts, han de separar-se al matí per por a ser sorpresos pel marit (gilós) o els lauzengiers. Intervé també en aquesta composició el personatge del gaita (guaita) que és l'amic que ha romàs vigilant i que s'encarrega d'avisar que, en fer-se clar, ha arribat l'hora de la separació. De vegades els amants s'enfaden amb ell perquè els avisa abans d'hora ja que diuen que no ha dormit i té ganes de deixar la vigilància.

ALBA RELIGIOSA

És una variant en què es vol que arribi el matí (símbol de la glòria divina, de la gràcia, de la Verge -la dama a la qual tothom pot expressar el seu amor sense necessitat de fer servir un senhal-, etc.) i es tem o es malparla de la nit (símbol de temptacions, pecat...), que es desitja que s'acabi.

PASTOREL·LA

Aquesta composició tracta de la trobada al camp d'un cavaller amb una pastora a la qual intenta seduir. Es tracta d'una composició dialogada, amb un llenguatge agut i viu, que no correspon a una situació real, poden aparèixer localitzacions geogràfiques identificables, és inventada pel trobador.

El tractament que es fa de la figura de la pastora és molt respectuós i sovint ella mostra major enginy que el cavaller a l'hora de resoldre la situació compromesa en què es troba.

Hi sol haver dos desenllaços:

- La pastora fa fora al cavaller, de vegades mitjançant el seu enginy, de vegades amb l'ajuda familiar. (és el més habitual).
- Alguns cops el desenllaç queda obert, és poc clar.

2.3.3- DEBATS ENTRE ELS TROBADORS

Els dos gèneres més importants són la tençó i el partiment (o joc partit).

TENÇÓ

Debat entre dos trobadors en el qual cadascú defensa allò, que en qualsevol aspecte, creu més just o està més d'acord amb les seves preferències. La temàtica és variada, pot ser amorosa o sobre la manera de fer poesia, etc. Algun cop la tençó és fingida.

PARTIMENT O JOC PARTIT

El trobador que parla primer planteja un problema, una situació, que té dues solucions i es compromet a defensar l'alternativa contrària a la triada pel seu interlocutor. No es tracta, doncs, de defensar la veritat sinó de manifestar l'enginy, l'agudeses personal.

Normalment la temàtica és amorosa, com en aquests dos plantejaments:

1-Quan ha de sentir més pena l'enamorat: si mor l'estimada o si li és infidel?

2-Què és preferible: gaudir dels favors de la dama sense que ningú ho sàpiga o bé que la gent cregui que en gaudeix sense que sigui veritat?

A part de tots els gèneres anteriors, n'hi ha d'altres com l'escondit, l'enuig i plaer, etc. que tenen menys manifestacions.

2.4- GUILLEM DE CABESTANY



Guillem de Cabestany

Va ser un trobador especialment famós per la seva vida, de la qual no es coneixen gaires detalls contrastables. És un dels trobadors que millor van saber expressar els sentiments de l'amor cortès. La poesia d'amor cortès va iniciar una manera nova de tractar la relació amorosa entre un home i un dona.

La vida que figura en els Cançoners després de la seva mort va ser al·ludida, repetida o ampliada per Petrarca, Boccaccio, Stendhal, etc., encara actualment és matèria literària.

No se sap gaire de la seva vida, però bona part de la seva fama prové del fet que se li va atribuir el protagonisme de la llegenda del cor menjat. (**Annex 1**).

2.5- LA LITERATURA MISÒGINA

La misogínia és la tendència ideològica o psicològica que consisteix en l'aversion cap a les dones. Molts feministes utilitzen la paraula «misogínia» per designar una forma de masclisme extrema. La misogínia ha estat considerada com un retard cultural arrelat al concepte de superioritat masculina, segons el qual el rol de la dona és dedicar-se exclusivament a la llar i a la reproducció. Els misògins creuen que l'home s'ha d'alliberar totalment del gènere femení.

2.5.1- JAUME ROIG

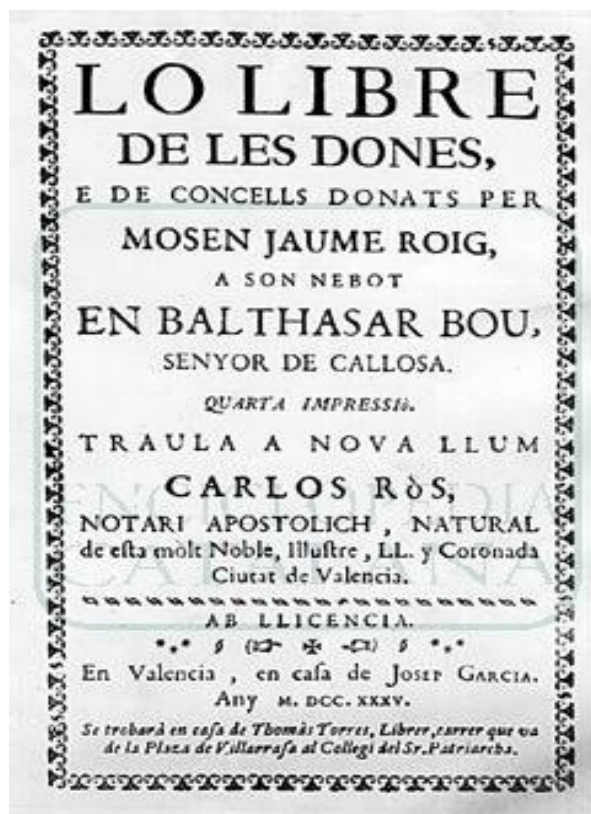
Jaume Roig va néixer a començaments segle XV, a València i va morir el 1478, a Benimàmet. Va ser un metge de prestigi social i professional a la València del seu temps, Jaume Roig és l'autor d'una de les obres més emblemàtiques de la literatura valenciana medieval i d'exemple misogin, que ell mateix titulà *Espill*.

2.5.2- L' ESPILL

Espill és una obra misògina del metge i escriptor Jaume Roig, escrita al voltant del 1460, el mateix any que Joanot Martorell va començar a escriure el seu *Tirant lo Blanc*.

Jaume Roig hi parla en primera persona narrativa i s'adreça a Baltasar Bou, nebot seu en la ficció, per explicar-li com l'han maltractat les dones al llarg de la seva **dissortada** vida i per convèncer-lo que n'ha de viure al marge per obtenir la salvació.

L'obra és una llarga **diatriba** contra les dones, que són totes **vils**, tret d'Isabel Pellicer (l'esposa real de Jaume Roig) i de la Mare de Déu. Seguint la tradició narrativa romànica, l'*Espill* està escrit en més de 16.000 versos de quatre síl·labes, que rimen de dos en dos.



Portada del *Llibre de les dones* (*L'Espill*)

Només se'n conserva un manuscrit, tot i que durant el segle XVI fou imprès tres vegades, la qual cosa prova el seu èxit.

En aquestes impressions modernes, els editors afegiren al títol "*Llibre de les dones*", nom amb el qual, impròpiament, és coneguda encara avui.

L'Espill consta d'un **prefaci** i de quatre llibres que, al seu torn, es divideixen en quatre grans parts.

- En el prefaci el narrador fa tota una declaració de principis, ètics i estilístics. (**Annex 2**)
- En el primer llibre, *De sa joventut*, coneixem el protagonista, que parla sempre en primera persona i explica ara la seva infantesa. Orfe de pare i **foragitat** de la seva casa per la seva mare, es veu obligat a guanyar-se la vida i emprèn un viatge aventurer, primer per Catalunya després per França. Combat en La Guerra dels cent anys al costat dels francesos i, a París, ja ric gràcies als botins que ha obtingut, intervé en la vida cavalleresca.
- El llibre segon, *De quan fon casat*, narra els successius fracassos matrimonials del protagonista, primer amb una donzella que al final va resultar que no ho era, després amb una viuda, en tercer lloc amb una novícia i, finalment, explica l'intent frustrat de casar-se amb una **beguina**.
- En el llibre tercer, *De la lliçó de Salomó*, el protagonista, desesperat per no poder trobar una dona adequada, pretén casar-se amb una parenta seva. És aleshores quan se li apareix en somnis Salomó, el savi bíblic per **antonomàsia**, el qual profereix una llarga invectiva contra les dones que corrobora amb exemples bíblics les males experiències relatades en els dos llibres anteriors.
- Al llibre quart, *D'enviudar*, el protagonista, decidit a fer cas a Salomó, després d'un pelegrinatge per diversos monestirs catalans, es retira a València i duu una vida de pietat, totalment apartat de les dones. Al final, però, s'hi reconcilia i en salva dues de la crítica general: la Verge Maria i la dona de l'autor, Isabel Pellicer, que ja era morta i que elogia dient que pel seu comportament virtuós i exemplar "*a tots paria més hom que dona*".

TEMES DE L'*ESPILL*

➤ **Misogínia**

El primer aspecte que s'observa en l'*Espill* és la seva misogínia contundent. En aquest sentit, l'obra s'ha de contextualitzar en el debat que sobre la condició femenina existia a la literatura en llengua vulgar des del segle XIII, amb autors que escrivien a favor de les dones i d'altres que hi escrivien en contra.

➤ **Comicitat**

La misogínia de l' *Espill* és tan exagerada que havia de provocar per força la riulla en el públic contemporani. I aquesta és la gràcia de l'obra, que està escrita de manera que els seus despropòsits fan riure. L'*Espill* és una comèdia en el sentit medieval del terme, és a dir, una obra escrita en un llenguatge col·loquial i protagonitzada per personatges de baix nivell que comença malament i que acaba bé.

➤ **La realitat quotidiana i l'element burgès**

L'*Espill* es desenvolupa narrativament a través de dos plans: l'un, el de les aventures imaginades del protagonista, i l'altre, el realista, el pla on són descrits els diversos escenaris que emmarquen l'acció.

➤ **Medicina**

Jaume Roig no amaga la seva condició de metge a l'*Espill*. Hi parla de medicaments, de malalties, de metges, de pacients, d'experiències personals com a professional de la medicina... i del cos de les dones vist com el descrivien els tractats mèdics del seu temps.

2.6- TEOCENTRISME

L'Edat mitjana sol caracteritzar-se pel seu teocentrisme, és a dir, pel fet que Déu era considerats el centre de tota la realitat, la qual havia de ser ordenada en relació amb aquest centre.

2.6.1- AUSIAS MARCH



Ausiàs March

Ausiàs March, (Gandia, Safor, 1400 - València, 3 de març de 1459) va ser un poeta i cavaller valencià medieval, d'una família de la petita noblesa amb aficions poètiques. Va ser un dels poetes més importants del Segle d'Or valencià i de la literatura en català.

Ausiàs March va trencar els motlles de la poesia trobadoresca amb l'expressió de l'íntima meditació personal d'un home-poeta que apareix, despullat de tota ficció, disposat a parlar-nos d'allò que l'obsessiona: l'amor, les relacions de l'home amb Déu, la mort i el problema ètic.

Aquests problemes són reals i personals, igual que les dones que hi apareixen les quals ja no distants i platonitzades, sinó dones reals que estimen o no i que són estimades o odiades per unes raons concretes i no per afany d'idealització.

2.6.2- LA SEVA OBRA

L'obra ausiasmarquiana està constituïda per cent vint-i-vuit poesies. La majoria dels estudiosos s'han decantat per classificar la seua obra per cicles temàtics:

➤ ELS CANTS D'AMOR

És la part més significativa i la més interessant. *Els cants d'amor* ocupen més de la meitat del cançoner, ofereixen una intensitat de sentiments. Destaquen els dos primers, *Plena de seny* i *Llir entre cards*, per la constància literària i pel nombre elevat de presències en el cançoner.

Plena de seny

Aquest primer cicle està compost per dinou poemes. Sembla que es tracta d'un amor primerenc, llunyà, un amor de joventut, que un cop acabat, provoca nostàlgia i tristor, i el desig de retorn a la posició inicial.. Són una mena de diàleg entre l'autor i una dama, "aimia". El poeta proposa a l'amada una relació més madura tant física com intel·lectual, per tal de superar els desitjos de la

carn i els problemes espirituals. La dama segueix el seu caràcter passiu i tradicional i no li respon. El poeta se sent fracassat, i presenta una actitud agressiva. (**Annex 3**).

Llir entre cards

Aquest nou cicle consta de trenta-cinc poemes, sembla que dirigits a una altra dona. Ara el poeta s'allunya dels aspectes físics de la dona i considera l'amor com una absoluta contemplació com a única possibilitat d'assolir l'amor pur. Davant la resposta negativa de la dama, March pren una activitat violenta i fins i tot se sent culpable perquè la dama s'ha decantat per amar "l'home pec", l'impur, el comú. Tot això el du a una obsessió per la mort, que esdevé un tema constant en aquest cicle.

A part d'aquests amors existien tres cicles menors, vinculats pels senyals, *Amor, amor, oh folla amor*, i *Mon darrer bé*, que sembla respondre a relacions de maduresa.

Amor, amor

Dotze poemes formen part d'aquest nou cicle. Desenganyat i vell, reconeix que el plaer intel·lectual no és suficient per assolir el plaer complet, l'amor pur. Un dels temes més freqüents és l'enyorança d'èpoques anteriors en les quals ell amava desesperadament. No s'adreça directament a la dama, quan increpa o dialoga, o fa amb "Amor" personificat.

Mon darrer bé

Comprèn només dues poesies adreçades, segons sembla a una sola dama, de la qual s'enamorà sent l'autor ja vell. Aquest nou amor fa oblidar els mals passats...

Oh foll d'amor

Està format per deu poemes. El poeta se sent pecador, deshonest i vil i, fins i tot, avergonyit, d'ací el senyal "foll", que s'oposa a l'amor pur, cantat o desitjat de les poesies anteriors. Demana el perdó de Déu.

Al marge dels *cants d'Amor* es troben una petita sèrie de sis textos anomenats els *cants de mort* dedicats a plorar la desaparició d'una dama.

Els cants de mort

El tema de la mort no és exclusiu d'aquest cicle, format només per sis poesies dedicades a plànyer la mort d'una sola dona i sense senyal. La destinatària sembla ser la seua segona esposa, Joana Escorna. El poeta, amb una sinceritat molt humana reflexiona sobre els temes més comuns que la mort d'una dona estimada hi pot ocasionar: el destí de l'ànima, el dolor per l'absència, el record del temps passat. El poeta fins i tot, se sent culpable de la mort de la seva dona.

➤ EL CANT ESPIRITUAL

Aquest cant, dirigit a Déu, és una llarga oració (224 versos), escrits en segona persona i és considerat com un dels poemes més importants de la literatura en català. El poeta es mostra preocupat per aconseguir el camí de Déu i té por d'ésser condemnat per haver caigut en el "foll amor" de la qual cosa es penedeix, fins i tot li demana a Déu que li retalli la vida per no incórrer en més pecats.

Així observem el poeta més preocupat per expressar el seu pensament i les seves reflexions més íntimes que per seguir els preceptes de la poètica tradicional. Per això hi utilitza els versos sense rima (estramps), amb la qual cosa la seua expressió esdevé molt més natural que la resta de composicions feta a base de versos prou durs i aspres, cosa que dificultava la lectura.

2.7- L'AMOR EN *TIRANT LO BLANC*

Tirant lo Blanc és una obra de Joanot Martorell.

2.7.1- JOANOT MARTORELL

Joanot Martorell va néixer a Gandia entre el 1413 i el 1415, i va morir el 1468. Fill d'una noble família valenciana, va fer-se cavaller de jove. Va dur una vida d'aventures per aquesta condició, però va saber-la combinar amb la d'home de lletres.

Abans de Tirant lo Blanc, va escriure una narració breu titulada *Guillem de Varoïc*, inspirada en *Guy de Warwick* i en el llibre de l'ordre de cavalleria de Ramon Llull.

Vint anys més tard, aquesta narració serveix a l'autor per redactar la primera part de Tirant.

Tirant lo blanc, és l'obra més important de Joanot Martorell i està considerada la novel·la en llengua catalana més important de tots els temps. Sembla que fou escrita entre el 1460 i el 1464, fou publicada a València l'any 1490 i reimpressa a Barcelona el 1497. Durant el segle XVI fou traduïda al castellà (1511) i a l'italià (1538), més tard al francès (1737) i modernament ho ha estat a l'anglès (1984) i a moltes altres llengües.

2.7.2- LA NOVEL·LA

ARGUMENT

La novel·la s'inicia amb les aventures del cavaller ermità Guillem de Vàroic, el qual rep la visita de Tirant, que es dirigeix a un torneig amb motiu de les noces del rei d'Anglaterra i del qual serà l'absolut guanyador. Allixonat per l'ermità sobre la cavalleria, Tirant marxa amb els seus acompanyants a França i més tard a Sicília, per alliberar Rodes del setge dels turcs. Després, és cridat a Constantinoble on Tirant arriba a ser cap dels exèrcits bizantins, que també intenten evitar ser envaïts pels turcs. Un naufragi el duu al Nord d'Àfrica, on passarà una sèrie d'aventures que el faran passar de presoner a evangelitzar tots els habitants de la zona. Després torna a Constantinoble, que lliura definitivament dels invasors.



Portada d'un dels llibres de *Tirant lo blanc*

Finalment es casa amb la filla de l'emperador, la princesa Carmesina, que havia intentat seduir des de la seva arribada, i és nomenat Cèsar de l'Imperi.

El matrimoni mor poc després; Tirant víctima d'una malaltia i Carmesina de dolor per la mort del seu marit. Al costat de l'acció militar de Tirant corre l'acció amorosa; acció amorosa no únicament de Tirant i Carmesina sinó la dels altres personatges: la de Diafebus i Estefania, la de l'emperadriu i Hipòlit, la de l'emperador i les donzelles del palau, la del príncep Felip amb Ricomana i les extraordinàries col·laboracions de Plaerdemavida i els entrebancs de la Viuda Reposada. Aquesta multiplicitat d'accions manté el lector sempre atent i evita caure en l'avorriments que podrien provocar alguns capítols massa feixucs, a causa dels convencionalismes retòrics de l'època.

TEMÀTICA I VALORS

Un dels qualificatius que s'han aplicat al *Tirant lo Blanc* és el de novel·la “total”. A partir d'aquesta definició, podem aplicar a *Tirant lo Blanc* els següents qualificatius:

- **Cavalleresca**, perquè se centra en la biografia d'un cavaller, de qui descriu els combats individuals i les estratègies militars.
- **Històrica**, perquè podem identificar la geografia i, alhora, documentar-ne alguns personatges reals, contemporanis a l'autor, com per exemple el rei Escariano.
- **Social**, perquè apareixen representants de nombrosos estaments socials, per la mostra de costums i usos típics de l'època.
- **Psicològica**, per l'anàlisi aprofundida d'uns personatges.
- **Eròtica**, per la gran importància que prenen l'amor i el sexe. Es troben diferents episodis que arriben a construir un relat eròtic (desfloraments, fetitxisme, adulteris, voyeurisme, etc.).

En altres episodis també hi ha escenes eròtiques, com per exemple quan l'emperador manté diàlegs eròtics amb una minyona de palau, Plaerdemavida, quan l'emperadriu comet un adulteri amb Hipòlit o també quan Plaerdemavida ajuda a Tirant a posar-se al llit de Carmesina . A més Plaerdemavida practica l'**alcavoteria**, i alhora satisfà la seva sexualitat contemplant l'activitat amorosa dels altres.

Tenen una importància especial els episodis dels matrimonis secrets, les “bodes sordes”, primerament entre Diafebus i Estefania i, posteriorment, entre Tirant i Carmesina. (**Annex 4**).

3. EL BARROC

És un moviment europeu que comprèn del tombant dels segles XVI-XVII fins al XVIII. La caducitat del temps es converteix en un tema recurrent de la literatura barroca, també, en la descripció de la lletgesa i la brutícia en contrast constant amb la bellesa. Estilísticament el barroc es llança d'una manera deliberada a l'explotació dels recursos de la retòrica, de la sintaxi, de la versificació, a utilitzar sense mesura tots els recursos del seu art, sense témer de caure en l'artifici.

L'estil barroc és un corrent literari que conté dues tendències:

➤ CULTERANISME

És un corrent literari que conrea la forma de les paraules deixant en un segon pla el seu contingut i pretén crear un món de bellesa, impressionant per a això, els sentits, amb els més variats estímuls de llum, color, so i amb un llenguatge culte.

➤ CONCEPTISME

Corrent literari que aprofundeix en el sentit o concepte de les paraules; es pot definir com una agudesament mental que dóna preferència a les idees amb la finalitat d'impressionar la intel·ligència o el desig de dir molt amb poques paraules.

Les primeres manifestacions pròpiament barroques no es produïren fins a començament del segle XVII i es perllongaren durant tot el XVIII.

Una figura cabdal del barroc català fou el poeta i comediògraf Francesc Vicent Garcia, que gaudí d'un gran prestigi posterior; tanmateix, el moment culminant pot situar-se durant la Guerra dels Segadors, quan hi hagué intents ja conscients de renovar i revitalitzar la cultura catalana.

3.1- FRANCESC VICENT GARCIA

Francesc Vicent Garcia i Torres, conegut amb el sobrenom de *Rector de Vallfogona* fou un poeta i eclesiàstic català.



El 1605 va ser ordenat sacerdot a Vic. Va escriure prosa, teatre i poesia.

Feia una poesia artificiosa i elegant, com el sonet *les Dècimes d'un galan a les llàgrimes d'una dama*. També escrivia sàtires violentes i composicions obscenes i grolleres.

Va ser el Rector de Vallfogona, municipi de la Conca de Barberà. L'èxit de les poesies de Francesc Vicent Garcia va donar lloc a una escola d'imitadors populars que donen origen al fenomen conegut com *Vallfagonisme*.

Francesc Vicent Garcia

Francesc Vicent Garcia fou famós pel seu humorisme gruixut, ja que utilitzava molt la burla i li agradava escriure sobre temes escabrosos.

És autor de sonets de gran lirisme, al costat d'altres amb una gran força lírica de caràcter negatiu (solitud, desengany, pas del temps, mort...).

Utilitza les dues branques barroques:

- **Culteranisme:** Busca l'elegància artificiosa, flouresca i sensual.
- **Conceptisme:** practica la **sàtira** barroca.

Fa servir metàfores complexes, llatinismes, elisions mitològiques, hipèrbatons, comparacions iròniques, metàfores, antítesis, jocs de paraules i polisèmies.

Utilitza dos tipus de contingut descriptiu: la bellesa (colors clars, flors, alegria...) i la lletjor (color negre, mort, tristesa...)

3.1.1- OBRA AMOROSA

En el terreny de les poesies amoroses podem destacar el sonet titulat “*A una hermosa dama de cabell negre que es pentinava en un terrat ab una pinta de marfil*”. (**Annex 5**)

En aquesta poesia de Francesc Vicent Garcia, “A una hermosa dama de cabell negre, que es pentinava en un terrat ab una pinta de marfil”, com expressa el títol, l'autor ens parla d'una dama de la que està bojament enamorat. L'autor l'observa des de lluny amb desig que ella també l'estimi. La dama, Flora, té els cabells negres, i s'està pentinant sensualment amb una pinta blanca de marfil, que contrasta amb el fosc color del seu cabell.

La seva estructura es divideix en 4 paràgrafs:

➤ **Primer paràgraf** (Situació de la dama i primera descripció)

L'autor explica com és la pinta amb la que es pentina, com són els cabells de la noia, i diu que està en un terrat.

➤ **Segon paràgraf** (Descripció física)

L'autor, a la vegada que contrasta els colors blanc i negre, ens està descrivint com són els cabells i la pell de la dona.

➤ **Tercer paràgraf** (com l'autor l'observa)

S'explica com l'autor observa el combat de contrastos entre el cabell i la pinta des de la distància.

➤ **Quart paràgraf** (Com n'està d'enamorat l'autor!)

Parla dels sentiments del poeta: l'amor que sent i la por que té a que acabi el combat de contrastos i la perdi.

Recompte sil·làbic i rima

Els dos primers paràgrafs del poema tenen quatre versos, i els dos següents en tenen tres, per tant estem davant d'un sonet. Tots els versos són decasíl·labs, però amb una rima variant.

La rima dels dos primers paràgrafs és “A, B, B, A” i “A, B, B, A”, és a dir una combinació de rima creuada i rimen tant vocals com consonants (rima consonant). Després, els dos darrers versos tenen una combinació de rima encadenada amb tres acabaments diferents: “A, B, C” i “A, B, C”, i també rimen tant les consonants com les vocals (rima consonant).

4. EL ROMANTICISME

El romanticisme és el moviment cultural que predominà a Europa des de finals del segle XVIII i durant el segle XIX. Significà una renovació profunda en molts aspectes, sobretot en la literatura.

El romanticisme es manifestà a Catalunya amb la Renaixença, cap a la segona meitat del segle XIX. Però el Romanticisme que va viure el país va ser de tall conservador, amb la qual cosa la major part de la literatura amorosa del segle XIX és d'una castedat absoluta.

Les principals característiques del romanticisme són les següents:

- **Exaltació de la natura.** Hi ha un rebuig per l'artificialitat de la civilització. La natura i el paisatge són considerats idonis per representar l'estat d'ànim de l'artista.
- **Exaltació de l'individu com a ésser únic.** Es dóna culte als homes i dones excepcionals, al geni. Destaca la fe en la "bondat natural" dels homes.
- **Exaltació del sentiment i el món emotiu.** Es produeix una victòria de la fantasia i el sentiment sobre la raó.
- **Exaltació dels valors culturals i nacionals.** Neix un gran interès per l'època medieval, per la recerca de les arrels culturals.

5. LA RENAIXENÇA

La Renaixença es va donar cap a la segona meitat del segle XIX amb l'impuls inicial del Romanticisme. Durant aquest període es dugué a terme la recuperació de la llengua i la literatura catalanes. El moviment, tot i ser bàsicament literari en els seus inicis, van ser polítics fins a convertir-se en una font pel catalanisme.

La publicació (1833) de l'ocasional poema d'Aribau "La pàtria" ha estat considerada (tradicionalment) com l'origen de la Renaixença.

A mig segle XIX, la Renaixença s'identifica ja amb el redreçament cultural català.

5.1- ELS JOCS FLORALS



La projecció popular de la Renaixença s'aconseguí, en part, amb la restauració dels Jocs Florals de Barcelona al 1859 (concurs literari), els quals comptaren amb el prestigi d'un reconeixement públic notable. Van ser reproduïts en molts altres indrets del país prengueren el caràcter d'òrgan suprem de la Renaixença.

Emblema del Jocs Florals

La temàtica dels Jocs Florals gira entorns els següents elements:

- **Pàtria**, que desvetlla la personalitat d'un país que veu en la seva llengua el símbol més important d'identitat nacional.
- **Fe**, difícilment mostra conflictes entre déu i els homes, més aviat expressa els sentiment religiosos del poeta.
- **Amor**, és tractat des d'una perspectiva romàntica, caracteritzada per connotacions melangioses, doloroses o bé tràgiques.

Els premis eren tres: l'englantina d'or per al millor poema patriòtic; la viola d'or i argent per al millor poema de tema religiós; i la flor natural per al millor poema Amorós. Qui obtenia els tres premis era proclamat Mestre en Gai Saber.

Els Jocs Florals:

- Van impulsar la literatura de la Renaixença.
- Van normalitzar la vida cultural catalana.
- Van donar a conèixer autors de gran importància. Es van convertir en una cerimònia clàssica i van propiciar un tipus de poesia repetitiva; els temes preferits eren les evocacions històriques, la visió idealitzada de la terra i del seu passat, la identitat lingüística. Un model de llengua literària amb trets rurals i arcaïtzants, i l'estil és típicament romàntic.
- Creació d'un públic assidu al consum literari en català.
- Aparició d'una infraestructura editorial en català.
- Dotació de prestigi social a la cultura en català.
- Aparició de noves generacions de poetes i prosistes.
- Promoció dels diversos gèneres literaris.

5.2- JACINT VERDAGUER

Jacint Verdaguer i Santaló va néixer a Folgueroles, el 17 de maig de 1845 i va morir a



Jacint Verdaguer

Vallvidrera, el 10 de juny de 1902. És un dels més grans poetes que han donat les lletres catalanes, i el màxim exponent de la Renaixença.

El 1870 s'ordena sacerdot, però contrau una malaltia i li recomanen que viatge. Aleshores, s'embarca com a capellà del vaixell del marquès de Comillas i viatja durant dos anys a través de l'Atlàntic.

Durant aquest viatge escriu el seu poema èpic *L'Atlàntida*, acabat el 1876.

L'any 1880, per haver guanyat tres premis als Jocs Florals, és proclamat Mestre en Gai Saber.

L'obra verdagueriana té el mèrit d'haver creat una retòrica, ben personal i sòlida, que ha servit de base a poetes i escriptors posteriors. Verdaguer sap com arribar al poble.

L'obra de Verdaguer pot dividir-se en dos grups:

➤ POESIA ÈPICA

Es caracteritza per grans descripcions èpiques a l'entorn de la natura com a tema central, a partir de la qual elogia la pàtria i el paisatge de Catalunya. Les dues grans obres d'aquest període són *L'Atlàntida* i *Canigó*.

➤ POESIA LÍRICA

La temàtica es divideix en tres apartats: poesia religiosa, profana i patriòtica. Els temes profans són cultivats per l'autor en la seva època de joventut i mostren el goig dels sofriments i la tragèdia interior del poeta. El tema religiós, el més abundant, denota un misticisme rialler, plàcid i tranquil, vinculat per una poesia apassionada i espontània. I per últim, el tema patriòtic, contactarà amb estructures èpiques que lligaran la idea de pàtria verdagueriana amb la idea renaixentista de

revalorització de la Catalunya medieval.

L'obra més significativa de Verdaguer en el tema amorós és *Jovenívoles* (1925), un conjunt de poesies inspirades en el cançoner popular, són romanços d'un caràcter narratiu en tercera persona.

5.2.1- JOVENÍVOLES

Jovenívoles és un conjunt de poemes lírics i narratius de tipus amorós, format per 35 poemes amatoris de joventut i pel poema llarg, de gairebé dos-cents versos, 'Amors d'en Jordi i na Guideta'. Foren escrits entorn del 1865. Romangueren ocults al públic lector fins que, vint-i-tres anys després de la mort del seu autor.

Verdaguer coneix a fons les vivències, el medi i la psicologia dels protagonistes i, fins i tot, en certs poemes s'entreveu informació sobre experiències viscudes pel seu jove autor.

5.3- ÀNGEL GUIMERÀ

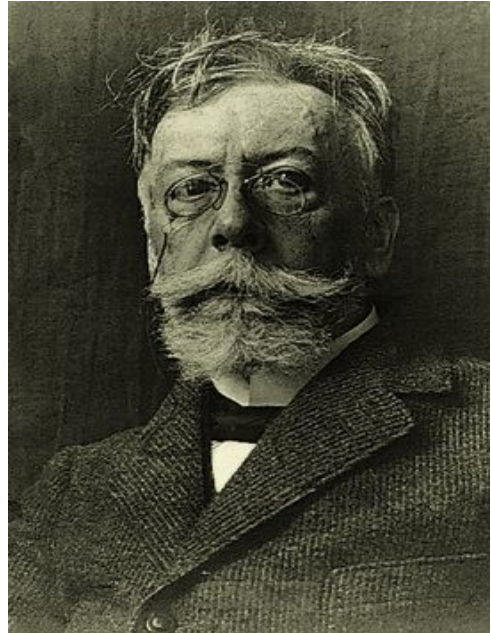
Àngel Guimerà va néixer a Santa Cruz de Tenerife el 1845 i va morir a Barcelona el 1924. Va ser un Dramaturg i poeta. És l'únic dramaturg català del segle XIX que traspasa fronteres a escala europea. Comença la carrera literària amb la poesia.

El 1871 va fundar juntament amb d'altres companys el setmanari *La Renaixença*, del qual va ser secretari de redacció i director.

Va participar diverses vegades als Jocs Florals i és proclamat Mestre en Gai Saber (1877) i presideix els Jocs Florals de Barcelona (1889).

El tret diferencial de la poesia guimeriana és que explica fets, que és argumental, narrativa i no pas abstracta.

Els seus temes són tractats des d'una perspectiva èpica, que els atorga un to de grandiositat i espectacularitat fora del corrent.



Àngel Guimerà

La seva producció literària es divideix en tres etapes:

➤ **Primera etapa.**

De l'any 1879 fins al 1890. Obres que destaquen en la primera etapa són "Mar i cel" i "El fill del rei".

➤ **Segona etapa.**

De l'any 1890 fins a l'any 1900. Les obres més importants d'aquesta etapa són: "Maria Rosa", "Terra baixa" i "La filla del mar".

➤ **Tercera etapa.**

De l'any 1901 fins a l'any 1911. Les obres que més destaquen de la tercera etapa són "Jesús que torna" i "Alta i blanca".

Les seves primeres obres són escrites en vers i amb una estructura de cinc actes. Més endavant són escrites en prosa i en tres actes.

5.3.1- MARIA ROSA

L'obra de *Maria Rosa*, escrita per Àngel Guimerà al segle XIX, és una de les obres més representatives d'aquest autor, amb una temàtica amorosa i dramàtica.

La passió amorosa, expressada en moments de sensualitat intensa, té un paper fonamental en els personatges principals de l'obra.

En Marçal expressa el seu desig de possessió de la Maria Rosa amb una forta associació entre el foc i la passió.

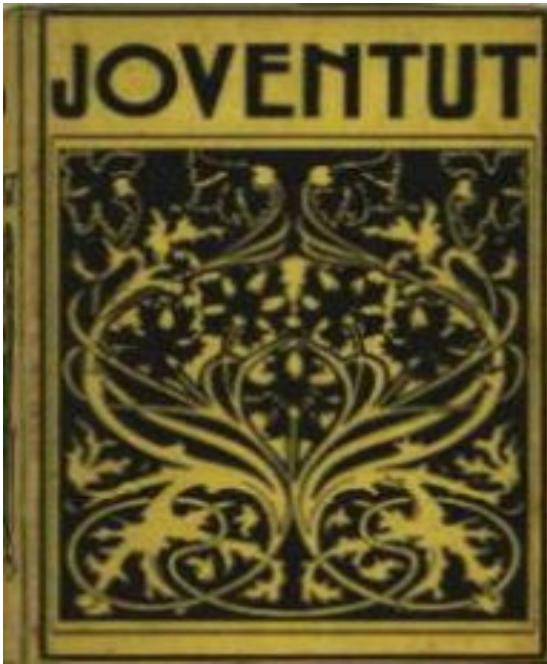
En poc espai es concentren un munt d'elements de forta intensitat eròtica: el vespre, homes i dones, la dansa, el foc, l'humor, l'extensió d'un membre, la penetració d'un suc vermell, el xiscle, la relació violenta.

L'erotisme que s'estableix entre la Maria Rosa i en Marçal duu al desig de possessió mutu, un desig de possessió insaciable que actua de motor en l'obra.

La història no només es centra en el tema amorós, també hi ha components sociològics que reforcen aquests conflictes amorosos, la manera d'estimar-se que tenen en Marçal i la Maria Rosa està condicionada a tot el que passa al seu voltant.

En conclusió, *Maria Rosa* és una obra de teatre dramàtica on es combinen elements socials amb una passió amorosa entre dos triangles amorosos, amb tòpics eròtics, símbols i metàfores. **(Annex 6).**

6. EL MODERNISME



Portada de la revista *Joventut*

Pels volts del 1880 comencen a aparèixer a Catalunya un conjunt d'actituds culturals noves caracteritzades, totes elles, per una voluntat clara de modernització. El nucli ideològic més representatiu d'aquestes noves actituds és la revista *L'Avens* (1881-1884), des d'on es promourà una ciència, una literatura i un art essencialment "moderns".

L'Avens ha passat a ser *L'Avenç*. Aquest canvi de grafia en el nom de la revista no és casual sinó que tenia una intenció determinada.

Es tracta de la primera mostra d'una campanya de reforma lingüística, l'impuls i la justificació de la qual són plenament modernistes: convertir el català en una llengua moderna capaç de ser usada com a vehicle lingüístic normal en totes les manifestacions d'una societat desenvolupada.

Els modernistes són plenament conscients de la necessitat d'una única gramàtica unànimement acceptada, element imprescindible per a fer del català una llengua de cultura.

El Modernisme sorgeix com a moviment a l'entorn del 1892, quan tot un conjunt de grups renovadors, que actuen en el món de l'art, la literatura, la música, etc., s'articulen al voltant d'un mateix programa. La revista *L'Avenç*, en la seva segona etapa (1889-1893), és la plataforma més influent, ja que promou tot el que siguin iniciatives innovadores.

Jaume Brossa publica un article a *L'Avenç* el 2 d'agost de 1892, que titula precisament "Viure del passat". Aquest article representa el punt de partida del Modernisme i hi apareix una frase emblemàtica que esdevindrà el lema del moviment: "A èpoques noves, formes d'art noves."

A "Viure del passat" queda ben definit el que el Modernisme hauria de representar:

1. El desig de demostrar que la literatura catalana podia arrengher-se amb la més moderna avantguarda intel·lectual europea. Una voluntat decidida, doncs, d'arraconar la Renaixença.
2. La voluntat d'acostar-se a la més pura actualitat europea
3. La voluntat de posar-se al dia i d'aconseguir una cultura amb llengua pròpia però amb esperit cosmopolita.

La majoria dels models que els modernistes proposen (romàntics autèntics redescoberts, simbolistes, preraphaelites) tenen un tret en comú: tots coincideixen en el rebuig de la seva societat.

6.1- VÍCTOR CATALÀ

Víctor Català va néixer a l'Escalà, al 1869 i va morir al 1966. Pseudònim de Caterina Albert i Paradís.

Féu temptatives com a escriptora des de molt jove, però no es donà a conèixer fins a el 1898, essent premiada als Jocs Florals d'Olot pel monòleg *La infanticida* i el poema *El llibre nou*. Com a poeta publicà *El cant dels mesos* (1901) i *El llibre blanc* (1905). Com a autora de teatre va escriure peces tràgiques, recollides als volums *Quatre monòlegs* (1902) i *Teatre inèdit* (1967). Però on realment excel·lí fou en el terreny de la narrativa.

La seva narrativa es pot dividir cronològicament en tres etapes. La primera abasta els anys 1902 al 1907, durant el quals publicà *Drames rurals* (1902), *Ombrívols* (1904), *Caires vius* (1907), i la novel·la *Solitud* (1905). Després dels atacs dels noucentistes contra els modernistes, el 1918 reprèn la seva producció amb la novel·la *Un film (3.000 metres)*, publicada el 1920, *La mare Balena* (1920), *Marines* (1928) i *Contrallums* (1930). La tercera etapa s'inicia després de la superació de la guerra i de la mort de la seva mare, amb *Vida molta* (1950) i *Jubileu* (1951). El conjunt de la seva obra narrativa correspon al que s'ha anomenat "naturalisme rural" o "ruralisme".



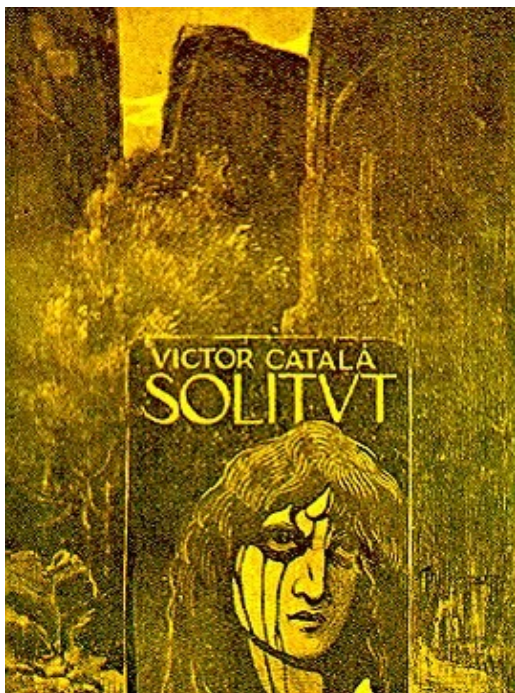
Caterina Albert (Víctor Català)

Víctor Català, va sentir l'atracció del costat ombrívol de la vida. La majoria dels seus personatges estan marcats per la fatalitat i l'erotisme turmentat és freqüent en la seva obra.

En tota l'obra de Víctor Català sovintegen les referències a la situació de la dona i, particularment, a la seva marginació per raons de sexe.

En general, parteix de la realitat quotidiana i no confia mai a elements abstractes, ni ideològics, ni, òbviament, al naturalisme positivista el destí dels personatges. La presència de l'amor, del dolor o de la solidaritat en la misèria esdevé una via de salvació.

6.1.1- SOLITUD



Portada del llibre *Solitud*

L'obra tracta l'itinerari vital i interior de la Mila, la protagonista, fins que s'arriba a conèixer a si mateixa. A la manera de les novel·les modernistes és una història d'auto-construcció i descobriment de la pròpia personalitat. La Mila és una dona insatisfeta amb la seva relació matrimonial, el seu marit es un home gandul i amb poca personalitat, a qui ha de seguir per fer-se càrrec d'una ermita en una muntanya solitària i abrupta. La profunda insatisfacció que pateix la porta al desequilibri emocional que intenta pal·liar a través de les relacions personals que manté amb altres personatges, sobretot amb el Pastor. Relacions marcades per la busca de l'amor, l'instint maternal i el desig de formar part d'alguna cosa.

El coneixement de la seva pròpia personalitat, que assolirà al final de la novel·la, li suposarà assumir la pròpia solitud per poder iniciar una altra vida o poder-la canviar profundament. S'enamorarà d'un pastor de 64 anys.

Solitud és una novel·la plena de símbols. L'únic que té aspecte eròtic és el símbol del sant Ponç, el patró de l'indret, que és representat per una figura que desperta en la protagonista sensacions contraposades de sensualitat i santedat, un sant d'aparença burleta i profana, barreja d'elements sagrats i sensuals. Els símbols de la doble sexualitat són el "ventrès de dona grossa" (atribut d'embaràs i de sexualitat femenina), i també, el peu llarg, "penjant i punxegut", que sembla sobreafegit, que li surt per sota de les vestidures. A *Solitud*, la muntanya té formes de dona i es presenta amb connotacions sexuals.

Un altre aspecte d'erotisme és la violació a la Mila del pastor cap al final de la novel·la. (**Annex 7**).

7. NOUCENTISME

El Noucentisme és un moviment cultural, d'abast polític, que s'inicia a Catalunya aproximadament el 1906 amb la creació de Solidaritat Catalana i acaba el 1923 amb el cop d'Estat de Miguel Primo de Rivera. És la resposta moderada als plantejaments que havia promogut el Modernisme.

El nom de Noucentisme va aparèixer per primera vegada en les “gloses” d'Eugeni d'Ors. Ell n'és el creador i el principal ideòleg.

Noucentisme ve de 1900. D'Ors diu que noucentista és un adjectiu cronològic. Per altra banda, nou és el contrari de vell. S'inicia un segle nou, amb propostes de canvi noves que trenquen amb el que era vell.

Segons Eugeni d'Ors, el teòric del moviment, la nova estètica es fonamenta en aquests conceptes:

- **Noucentisme.** D'Ors proclama el Noucentisme com un rebuig de l'esperit romàntic del segle XIX i una exaltació dels nous valors del segle XX en l'art i en la literatura. Significa una reacció contra actituds antiquades.
- **Arbitrarisme.** El Noucentisme parteix d'una representació abstracta i idealitzada de la realitat. Per tant es promou un art arbitrari, artificios i estilitzat i el gènere privilegiat pels noucentistes es la poesia.
- **Civilitat.** El Noucentisme elabora el mite literari de la ciutat ideal.
- **Classicisme.** Els noucentistes tornen al món clàssic perquè aporta ordre, raó, mesura i harmonia.

Estèticament, el Noucentisme condemna el Romanticisme i exalta el Classicisme. Busca l'obra ben feta i la perfecció formal, una art que exemplifiqui quins han de ser els grans ideals de la vida comunitària.

El Noucentisme participa de les característiques del Classicisme que tenen com a tendència estètica:

- Harmonia.
- Serenor.
- Objectivitat.
- Valoració de la tradició.
- Academicisme.
- Disciplina.
- Rigor.
- Rebuig de les teories Romàntiques de la inspiració.
- Originalitat.
- Espontaneïtat.

CARACTERÍSTIQUES PRÒPIES

- La mesura humana.
- La valoració de les coses menudes.
- Reducció intencionada de l'ésser humà i de la naturalesa.
- Objectivitat.
- Interès per la tradició poètica tradicional, per la poesia clàssica europea i per la poesia trobadoresca.
- Preocupació formal i recerca d'un llenguatge clar i precís.
- Recerca de noves metàfores i imatges poètiques, amb la qual cosa valoren la poesia xinesa i japonesa.
- **CIVILITAT:** Davant del conflicte home-natura es decanten a favor de l'humanisme. La natura és contemplada en el seu aspecte benigne, maternal i reduïda a escala humana. Fa una exaltació de tot allò que és artificial, sofisticat, del progrés, de les maneres civilitzades en contra de les espontànies.
- **NACIONALISME:** Continuació de l'esperit de recuperació nacional inicial en la

Renaixença. Pretén buscar una orientació nacional vers Europa, te gran interès vers la cultura popular catalana identificada com una expressió nacional genuïna.

- **MEDITERRANISME:** Es sent un interès especial per les terres del Mediterrani i sobretot per la Grècia i Roma clàssiques.

Les obres noucentistes busquen la bellesa, l'harmonia i estan plenes de cultismes i metàfores.

La novel·la va ser un gènere menor durant aquest període. La major producció de prosa eren relats breus i contes ja que era una manera de transmetre les idees sense dispersar-les a causa que el text fos massa llarg. La producció de teatre va ser molt **minsa**.

Concretant en l'aspecte de la literatura de l'època, cal destacar:

1. Acostament al classicisme i com a conseqüència rebuig del Romanticisme, identificat amb els autors modernistes, i del Naturalisme.
2. Rebuig de l'espontaneïtat i valoració de l'artificiositat.
3. Predomini de la poesia sobre la novel·la. Sobretot en els primers anys, la producció novel·lística és molt minsa i en cap cas comparable a la modernista.
4. Valoració del domini d'una llengua literària precisa i rica.

Els autors més importants del període són: Eugeni d'Ors, que es constituí en el principal ideòleg i sobretot divulgador dels conceptes clau de Noucentisme a través del seu *Glosari*.

Josep Carner, que es converteix en l'escriptor capdavanter de la nova literatura i també en un bon divulgador de l'ideari noucentista, especialment en el camp més estrictament cultural i literari.

7.1- JOSEP CARNER

Josep Carner i Puig-Oriolva néixer a Barcelona, el 9 de febrer de 1884 i va morir a Brussel·les, el 4 de juny de 1970. Fou un poeta, periodista, autor de teatre i traductor català. És també conegut com *el príncep dels poetes catalans* i el màxim representant de la poesia del Noucentisme.

La primera etapa de Carner (1896-1905) es caracteritza per l'aprenentatge. L'objectivitat i la ironia estan remarcats en els seus poemes, però el concepte fonamental de la poesia carneriana és la recerca de l'ideal i la lluita del poeta amb el llenguatge.



Josep Carner

La professionalització seguirà aquest primer moment (1906-1924), caracteritzant un període productiu. És l'etapa de la publicació dels *fruits saborosos*.

Cal ressaltar la seva producció poètica, però també els seus escrits sobre literatura on exposava les seves teories i donava pautes a seguir. Els textos triats per a il·lustrar el pensament i la pràctica literària noucentista són gairebé exclusivament seus.

Encara que no mostren la varietat de la literatura que s'escrivia, sí que són significatius i representatius dels interessos ideològics i estètics de la seva època.

7.1.1- FRUITS SABOROSOS

Els *fruits saborosos* presenten la pèrdua de la infància i de la joventut, que el poeta es mira com un paradís perdut.

El plantejament de l'obra gira al voltant del pas cap a la maduresa i la plenitud, la infància és alegria, però també la ignorància. En canvi, la plenitud s'identifica més amb la maduresa, l'acceptació del pas el temps, tranquil·litat, seny...Tot el llibre està ple d'ironia i de nostàlgia.

Describeix la vida quotidiana de la burgesia, amb tots els seus problemes, però allunyada de la vulgaritat mitjançant la proporció i la mesura.

Aquest poemari conté divuit composicions on es mostren personatges diversos (la majoria femenins) que es troben en diferents etapes de la vida i que l'autor relaciona amb el destí d'una sèrie de fruits. S'hi reflexiona sobre el pas del temps i la importància de gaudir dels petits moments de la vida. Els models femenins són amarats de seny i placidesa.

➤ LA POMA ESCOLLIDA

En aquest poema, Lamon i Alidé, es lamenten de les penalitats de la vellesa, però es consolen per l'amor que es tenen.

El tema principal que es desenvolupa al llarg de tot el poema és l'amor conjugal, dolç, serè que és consol suficient i únic de la nostàlgia i els mals de la vellesa. Té un sentiment amorós.

Pel que fa a l'estructura mètrica, el poema es desenvolupa en cinc estrofes d'alexandrins de rima consonant (ABAB), amb alternança de versos masculins i femenins en aquest ordre, menys en les dues últimes estrofes en les quals aquest ordre es veu alterat, quedant: FMFM.

Podem distingir tres parts:

- La primera en la que se'ns presenten els protagonistes que estan caracteritzats per la seva vellesa i on se'ns planteja el seu dolor.
- Aquesta segona part està formada per la segona i tercera estrofa. En les quals, Lamon, interroga Alidé pel motiu del seu plor. Al que Alidé respon que el motiu del seu plor roman en els mals i mancances pròpies de la vellesa.
- En aquesta última part, que la trobem representada per les dues darreres estrofes, Lamon reconeix la seva trista situació, però troba el consol en l'amor mutu que es tenen.

Està escrit amb gran sensibilitat, que pot arribar a produir una certa emoció en el lector si és llegit amb deteniment.

Describeix una realitat molt pròxima a totes les persones, ja que la vellesa és una etapa que tard o d'hora ens arriba a tothom.

En el transcurs del poema, ens n'adonem que Alidé es troba vella externament i per aquest motiu es sent menyspreada per les seves nores, més joves i treballadores que ella, no perquè ella no vulgui sinó perquè ella no pot. Tot i això, interiorment es troba cansada i sense forces, cosa que Lamon, el seu marit, li retorna fent-li honor a l'amor que es tenen.

En el rerefons d'aquestes estrofes hi trobem una de les característiques pròpies del Noucentisme: l'acceptació de la teoria de la intimitat, la dona busca en el seu interior la causa de la seva tristesa.

(Annex 8).

7.2- EUGENI D'ORS

Eugeni d'Ors va néixer a Barcelona, al 1881 i va morir a Vilanova i la Geltrú, al 1954. Assagista, periodista, filòsof i crític d'art. La seva principal aportació a la literatura catalana és el *Glosari*, columna diària, signada amb el pseudònim de "Xènius", a *La Veu de Catalunya*, on va exposar un seguit de teories estètiques, polítiques i culturals que van donar nom i contingut al Noucentisme i es van convertir en el referent ineludible de tota una generació d'intel·lectuals. Va aplegar algunes de les "gloses" en volums com *La Ben Plantada* (1911), símbol idealitzat de la dona noucentista.



Eugeni d'Ors

Les gloses són un gènere nou, un periodisme inèdit a Catalunya, entre text periodístic i text literari, amb el qual Ors pretenia comentar l'actualitat barcelonina literària i ciutadana de manera que se'n desprengués una lliçó; proposava informar i orientar el seu públic lector sobre el que s'esdevenia a Europa i el que era nou en l'àmbit de la literatura i cultura catalanes.

Nomenat secretari de l'Institut d'Estudis Catalans l'any 1911, el 1915 va ser director de l' Escola de Bibliotecàries i, el 1917, es converteix en el màxim responsable d'Instrucció Pública de la Mancomunitat de Catalunya.

7.2.1-LA BEN PLANTADA

És una obra de 1911. És un conjunt de gloses publicades en aquest any. Conta moltes poques aventures i accions. La novel·la és la relació de les qualitats físiques i morals de la ben plantada, descobertes al llarg dels dies d'estiueig passats a un poble de la costa catalana. Així el punt important és aquesta relació de qualitats físiques i espirituals que simbolitzarà l'essència catalana.

La ben plantada és el títol temàtic general que designa directament, l'objecte central del llibre. Una dona bella, "ben plantada". També una segona possibilitat és que es troben davant un títol metafòric, una persona de fortes arrels, és a dir, arrelada a la terra i en contacte amb l'essència de la natura, amb la raça, idea de poble i de nació. Per això, la ben plantada té com a símbol l'arbre, síntesi del cel i de la terra.

8. AVANTGUARDISME

L'Avantguardisme és una tendència a introduir elements innovadors respecte les formes tradicionals.

Van sorgir diferents grups d'avantguarda que des dels punts de vista més diversos i plantejant alternatives i objectius igualment diferents, qüestionaren la cultura tradicional. Tenien un esperit innovador i experimentador que va trencar completament les normes poètiques tradicionals dels moviments anteriors. Va trencar els motlles estètics del passat i va introduir la llibertat absoluta en el procés de crear el que a l'autor li semblés millor, encara que no tingués res a veure amb els altres. Va ser una llibertat en la qual es podia jugar amb la imaginació lliurement sense cap limitació. La gran paradoxa de l'avantguardisme fou que els escriptors i artistes hagueren de trencar per a crear.

Els moviments d'avantguarda van ser nombrosos, però els que més transcendència han tingut són el Cubisme, el Futurisme, tots dos anteriors a la Primera Gran Guerra, i el Dadaisme i el Surrealisme, posteriors i en part nascuts a conseqüència de la Primera Guerra Mundial.

Totes aquestes corrents es caracteritzen per una cosa molt especial, la qual és, que estaven en contra del Modernisme i volien canviar a la literatura i l'art actuals, fer-les lliures, i això fou el que aconseguiren.

CUBISME

Va néixer a França, i va ser encapçalat per Guillaume Apollinaire. Les seves principals característiques consisteixen en: l'associació d'elements impossibles de concretar, desdoblament de l'autor, disposició gràfica de les paraules, substitució d'allò sentimental amb l'humor i l'alegria, i el retrat de la realitat a través de diversos enfocaments. El cubisme aplicava el collage i el cal·ligrama.

FUTURISME

Sorgeix a Milà (Itàlia) per part de Filippo Tommaso Marinetti. Aquest moviment trencava amb la sintaxis, el ritme i els signes convencionals de puntuació. Considerava com elements principals de la poesia, el valor, l'audàcia i la revolució, ja que pregonava el moviment agressiu, l'insomni febril, i el passat.

DADAISME

Va aparèixer a Zurich, Suïsa, entre el 1916 i el 1922, amb Tristan Tzara com a fundador. Va ser una oposició al passat violent de la guerra mundial. El poema dadaïsta acostuma a ser una successió de paraules i sons, cosa que fa difícil trobar-li la lògica. Es distingeix per: la inclinació cap a allò dubtós, terrorisme, mort i nihilisme, allò fantasiós, busca renovar l'expressió mitjançant l'ús de materials inusuals o manejant plans de pensament abans no barrejables, i té una tònica general de rebel·lia o destrucció.

SURREALISME

Va sorgir a França amb André Breton, qui seguint a Sigmund Freud es va interessar per descobrir els mecanismes de l'inconscient i sobrepassar el que és real per mitjà d'allò imaginari i d'allò irracional. Es caracteritza per pretendre crear un home nou, recórrer a la crueltat i l'humor negre amb el fi de destruir tots els matisos sentimentals i perquè malgrat ser constructiu els aspectes de la conducta moral humana i les manifestacions no són del seu interès.

L'Avantguarda literària a Catalunya s'acostuma a estructurar en tres períodes :

- **La primera etapa**, entre 1916-1924. Durant aquests anys es donen a conèixer les primeres obres dels nostres poetes avantguardistes.
- **La segona etapa**, engloba dotze anys, des del 1926 fins al 1938. Es caracteritza per la influència del surrealisme francès.

El tercer període comença després de la Guerra d'Espanya i en una situació de difícil permanència. Es produeix a partir del 1948 i ocupa bona part dels anys cinquanta.

Les plataformes des de les quals es propulsaven les proclames avantguardistes eren, fonamentalment, les revistes.

8.1- JOAN SALVAT-PAPASSEIT

Joan Salvat-Papasseit va néixer a Barcelona l'any 1894 i va morir al 1924. Va ser un poeta i el màxim representat dels moviments Avantguardistes.



Joan Salvat-Papasseit

És conegut com a poeta, però també autor d'articles, de manifestos i de proses de caire polític i social. La seva obra està marcada per l'inconformisme, l'idealisme i l'ombra d'una mort precoç. Va escriure, sota el pseudònim de Gorkiano diversos articles en castellà.

Dos, d'entre tots els moviments d'avantguarda, els que més van influir van ser el cubisme i el futurisme. És un clar exemple els *Poemes en ondes hertzianes* (1919) i *gavines*(1921). Són obres avantguardistes amb clares influències del cubisme i del futurisme. Els seus textos són plens de versos trencats, versos blancs.

8.1.1- EL POEMA DE LA ROSA ALS LLAVIS

El poema de la rosa als llavis és un poemari unitari estructurat en una introducció i 20 seccions en els 31 poemes.

L'amant, que és com un nen murri, juganer, mestre en seducció, sense prejudicis morals ni intel·lectuals, sensual i eròtic. El personatge femení, amb qui de vegades dialoga implícitament, és jove, bruna, fina, polida, inexperta, reprimida i verge.

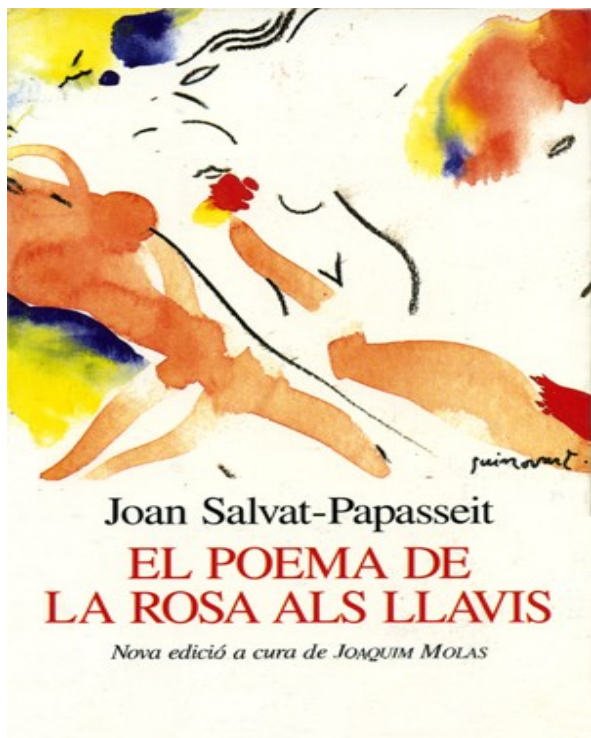
L'acció és un procés d'iniciació, a la manera d'un ritual religiós, d'exploració, de contacte i d'unió sexual dels amants.

Tot el procés es fa en el més absolut secret. La seducció implica una concentració en el nou joc i, en aquest sentit, cal abandonar ciutat, distraccions futuristes...

Ella és temerosa, però es deixarà seduir i ensenyar.

L'escenari de la intimitat serà compartit per l'escenari de la natura esplendorosa.

La història s'acaba, sense drames ni consideracions morals o intel·lectuals, simplement amb un vot de fidelitat i renovant l'entusiasme per una nova aventura. Planteja una història d'amor amb



Portada del llibre *El poema de la rosa als llavis*

expressió de les relacions sexuals.

La narració és una i pelada de fets, però, té un contrapunt líric: l'alegria del poeta.

Utilitza diversos tipus de lletra les lletres en negreta i majúscules indiquen el final.

Hi ha dos cal·ligrames, un amb tinta blava i l'altra vermella. El poeta subratlla la seva alegria i el món fantàstic que li suggereix mitjançant la visualització.

Deixen en llibertat tota la fantasia de l'autor.

(Annex 9)

És realista en dos sentits:

- Elimina tot component moral o intel·lectual.
- Redueix l'amor a la carn, al sexe.

Hi ha una abundor de termes botànics : rosa, lilàs, brot, menta... posats als servei de l'anatomia femenina: pits, trena, cabell, braç...El mateix títol té un símbol, el de la rosa, ja que representa la dona, la seva sensualitat.

La Rosa, té una estructura narrativa clàssica: una història, una certa trama, una escenografia, amb un inici, un nus i un desenllaç, però també modernista, ja que utilitza cal·ligrames, no utilitza puntuació, hi ha encavallament dels versos, utilitza el guionet, posa majúscules quan no toca, hi ha espais blancs entre els versos, i utilitza un lèxic futurista (automòbil, avió...).

9. NOVEL·LA PSICOLÒGICA

La novel·la psicològica és un tipus de novel·la que va sorgir a principis del segle XX.

Se sol entendre la novel·la psicològica com l'intent de reflectir el món interior dels personatges, els sentiments, vida interiors, maduració i evolució, caràcter, ideologia, visió...

Un dels narradors més característics és la narració en primera persona, l'anomenat, monòleg interior.

En conjunt, la novel·la psicològica, en el tema amorós o eròtic, evidència la influència psicològica d'origen freudià per explicar el comportament dels personatges. I l'amor ve marcat per la frustració.

9.1- CARLES SOLDEVILA

Carles Soldevila va néixer a Barcelona l'any 1892 i va morir l'any 1967. Poeta, periodista, novel·lista i dramaturg català. El 1913 publicà el seu únic llibre de poemes, *Lletanies profundes*, i el 1916, el recull d'articles *Plasenteries*.

Amb l'adveniment de la Dictadura abandonà el càrrec de la Mancomunitat i intensificà l'activitat literària amb *Una atzagaiada i altres contes* (1921), *El senyoret Lluís* (1926), entre d'altres obres; va escriure la biografia de Rovira i Virgili (1925).



Carles Soldevila

Col·laborà en diferents revistes, entre d'altres, "Revista de Catalunya", "Mirador" i "Europe", i "Comèdia" de París. De 1924 a 1936 fou el director de la revista "D'Ací i D'Allà". Féu la versió de *Càndid* de Voltaire.

Pel que fa a la seva obra teatral va escriure *Civilitzats, tanmateix* (1921), *Els milions de l'oncle* (1927), *Bola de neu* (1928). La seva obra narrativa comprèn dues trilogies; la primera *Fanny* (1929), *Eva* (1931) i *Valentina* (1933); la segona, que porta pel nom *Els anys tèrbols*, està formada per *Moment musical* (1936), *Bob és a París* (1952) i *Papers de família* (1960). Publicà, també, obres de divulgació històrica, com *Un siglo de Barcelona* (1946), *Bellezas de España* (1949) i *Històries barcelonines* (1950), i el llibre de memòries *Del llum de gas al llum elèctric* (1951). Al final de la seva vida col·laborà a "Destino", "La Vanguardia" i al "Diario de Barcelona".

D'entre la seva obra narrativa destaca la seva primera trilogia: *Fanny* (1929), *Eva* (1931) i *Valentina* (1933) centrada en tres personatges femenins i les seves peripècies interiors.

9.1.1- FANNY, EVA, VALENTINA

Fanny (1929), *Eva* (1933) i *Valentina* (1933), que presenten trets de gran modernitat dins la literatura del moment tan pel tema tractat com per la forma literària emprada. Formen una trilogia on s'estudia la psicologia femenina a partir de tres noies joves, pertanyents a la burgesia.

Fanny



Portada del llibre *Fanny*

Fanny és una de les obres integrants de la trilogia que es completa amb les novel·les *Valentina* i *Eva*. *Fanny*, el personatge central de la novel·la és una noia jove, de classe benestant soltera, que decideix perdre la virginitat. Treballarà com a corista, al Paral·lel dels anys vint, per a mantenir el seu amant. Farà aquesta feina amb tota la dignitat del món, perquè és una feina digna i no en té cap altra. Les seves ambicions, l'evolució ascendent de la seva carrera, les relacions amb la seva mare i la seva vida sentimental, seran el fil conductor de l'obra. El personatge de *Fanny* és tractat com a una figura simbòlica, representant la dona moderna en contrast amb la seva mare, representant d'una època que ja va passant a la història.

La novel·la és escrita en la forma de monòleg interior. S'utilitza diferents recursos expressius del registre col·loquial com: barbarismes, estrangerismes, modismes, frases fetes...I també diferents figures retòriques com: anàfora, interrogació retòrica, comparació, enumeració, al·literació...

Eva

Eva és una de les que integren la trilogia que es completa amb *Fanny* i *Valentina*. Narra les relacions entre una noia jove, Eva, i un home madur, Maurici Ribes. Aquest últim és un arquitecte barceloní, casat amb Sofia, de qui tingué una filla, l'Elena. La mort d'aquesta, quan tenia tretze anys, desgavella una convivència tranquil·la: passaren de deixar-ho tot com estava en vida a adoptar-ne una altra de la mateixa edat, Eva, que fou abandonada, acabada de néixer, al torn de la Casa de Caritat. Tot i que al principi s'oposà a la idea que Laura, una antiga companya d'estudis, havia suggerit a Sofia, arribà a apropar-se tant a Eva que ben aviat es malparlà de les intimitats entre ambdós: fins i tot la muller li ho retragué. La parella refusà les acusacions i se'n defensà, però ell, després del suïcidi d'un amic seu i aprofitant una absència de Sofia, se l'endugué a Lisboa. El centre de la novel·la és Eva, que porta el nom de la temptació. La novel·la incorpora la història més estrictament contemporània a l'univers de ficció: es tracta de la proclamació de la República, descrita com un moment emotiu i ple d'esperances. L'acció es situa dins el marc de la burgesia barcelonina. La novel·la s'estructura en catorze capítols, el penúltim dels quals és compost pels fragments dels diaris d'Eva. El narrador és en tercera persona.

Valentina

Valentina és l'última entrega de la trilogia novel·lística de Soldevila, integrada també per *Fanny* i *Eva*. En aquesta obra, adquireix la maduresa com a creador. La novel·la se centra en un nucli familiar format per un triangle integrat, per Clotilde, vídua del polític Fontanals, Valentina, la seva filla, que ret una veritable admiració a qui creu que és el seu pare, i Eusebi, amant de Clotilde i veritable pare de Valentina. Les relacions entre tots tres, que havien estat bones fora del matrimoni, empitjoren quan Eusebi i Clotilde esdevenen marit i muller, i acaben en tragèdia quan Valentina s'enfronta a una realitat familiar que ella havia idealitzat, en descobrir que és filla d'Eusebi. La família és, per tant, el nucli de la novel·la i la causa del conflicte que desemboca en l'assassinat del pare per part de la filla. El tema de la novel·la és la descoberta del món per una adolescent romàntica que, al llarg de l'obra, esdevindrà part d'una jove freda i sense escrúpols. L'ambient on es desenvolupa la novel·la és el món cosmopolita i burgès. L'emmarcament es desplaçarà progressivament des de Barcelona cap a l'estranger, cosa que accentuarà el caràcter cosmopolita de la novel·la. Els escenaris seran generalment oberts, un jardí i la coberta d'un vaixell. Sense deixar de banda la veu narrativa en tercera persona, pren protagonisme el monòleg interior i el diàleg. Cal destacar les influències de Gide i Freud.

És una descripció psicològica del triangle familiar. És narrada amb un llenguatge expressiu i utilitza, sovint, recursos retòrics freqüents en el llenguatge col·loquial, encara que també s'utilitza el llenguatge culte perquè representa una família burgesa.

10. POSTGUERRA

L'any 1939, amb l'acabament de la Guerra Civil, la llengua i la cultura catalana pertanyent al bàndol dels vençuts, intentaren ser esborrades i dominades; el primer pas per aconseguir aquesta fita fou la prohibició de l'ús del català a nivell oficial però també a nivell literari és a dir, és prohibí a les editorials que publicuessin llibres en català .

Molts dels intel·lectuals que ja havien iniciat llur obra, o els qui se sentien identificats amb la cultura catalana, es veien obligats a emprendre camí cap a França o Amèrica del Sud; altres emmudiren i ja no publicaven cap més obra i, finalment, uns quants canviaven de llengua per poder publicar.

Entre els anys 1939 i 1946 es produeix l'etapa més negra i desolada de la postguerra; és la situació més adversa a la cultura. El panorama literari català es troba gairebé desèrtic, l'única cosa que manté en vida la narrativa són algunes obres publicades que es fan a l'exili , concretament a Mèxic o a Xile.

La represa de la narrativa catalana s'inicia sobretot gràcies a un fet històric mundial que afavoreix directament la nostra literatura, l'acabament de la Segona Guerra Mundial, l'any 1945.

Així doncs, a partir d'aquesta represa que s'inicia als anys 1946-1947 comença la primera etapa de la postguerra, que exclou al final de la dècada dels 50.

Durant aquest període s'intenta la recuperació de la narrativa catalana, i es lluita per impedir que la literatura catalana es perdi.

Durant aquesta etapa alguns autors que havien començat a escriure abans de la guerra reprengueren la tasca; d'altra banda, apareixen tota una sèrie d'autors que inicien la seva obra a la postguerra, intentant una ruptura novel·la anterior .

Una autora que va marcar molt en la literatura de la postguerra va ser Mercè Rodoreda, també significat en la novel·la psicològica.

10.1- MERCÈ RODOREDA



Mercè Rodoreda

Mercè Rodoreda neix a Barcelona, l'any 1909 i mor a Girona l'any 1983.

És la novel·lista més important de postguerra per la densitat i el lirisme de la seva obra. És autora de la novel·la catalana més aclamada de tots els temps, *La plaça del Diamant* (1962), que es pot llegir actualment en més de vint idiomes.

És coneguda sobretot com a novel·lista i contista, però escriu també unes quantes obres dramàtiques i poesia lírica.

La narrativa va ser el principal camp literari de Mercè Rodoreda.

10.1.1- ALOMA

Aquest llibre plasma la història d'una adolescent que s'enamora d'un home madur i que queda prenyada d'ell. *Aloma* planteja un problema moral i social i ens mostra la situació d'una noia des del seu punt de vista i la desgràcia en què cau.

Aloma és una novel·la psicològica, centrada en el retrat d'una figura adolescent, però també es tracta, d'una novel·la amorosa i, d'una novel·la profundament subjectiva i, per tant poètica. *Aloma* és la història d'una família pobre i sense gaires recursos. L'obra està dividida en dues grans parts; la infantesa i la maduresa. La història passa en un període de guerra i fam a Barcelona. Mercè Rodoreda vol plasmar en aquesta obra la transició d'una noia de infant a adult, la felicitat i benestar de la infantesa contra la tristesa de l'edat adulta. Els problemes de l'adolescència i el primer amor representen els trets més importants d'aquesta novel·la.

La solitud i la tristesa quan Aloma entra a l'edat adulta també és significativa. El llibre ens mostre la vida de l'adolescent que es troba sol i indecís, i que veu l'edat adulta amb temor. És una novel·la centrada en un personatge femení que dona títol a l'obra i n'és el punt de vista dominant.

11. GENERACIÓ DELS 60

A finals de la dècada del 1960 sorgeix una nova generació literària nascuda després de la guerra civil. Han viscut els canvis socio-polítics de la postguerra i les conseqüències de la revolució francesa del 68.

Les seves preocupacions se centren generalment se centren en la lluita contra la dictadura franquista i en el rebuig de la moral burgesa.

Serà una generació inicialment rebel que es reflectirà en els seus llibres, el canvi d'usos amorosos, en la línia del que se solia anomenar revolució sexual.

11.1- MONTSERRAT ROIG

Montserrat Roig va néixer a Barcelona l'any 1946 i va morir al 1991. És llicenciada en Filosofia i Lletres. Va escriure novel·les i contes, que anava alternant amb reportatges i articles periodístics, i va presentar i va dirigir diversos programes de televisió, mitjà en el qual excel·leix com a entrevistadora, sobretot d'escriptors de generacions precedents.



Montserrat Roig

El 1970 guanyà el premi Víctor Català amb el recull de narracions *Molta roba i poc sabó... i tan neta que la volen*, que li obre les portes a l'edició comercial. Precisament s'assabenta que és guanyadora d'aquest premi quan, hores abans de la nit de Santa Llúcia, el 13 de desembre del 1970, juntament amb un col·lectiu d'intel·lectuals i artistes, participa en una tancada al Monestir de Montserrat per protestar contra l'anomenat "procés de Burgos", que condemnarà a mort, sota la ratificació de Franco, uns membres d'ETA.

Ella mateixa defineix aquesta experiència amb les paraules següents: "Vaig entrar a Montserrat

com a 'licenciada' i en vaig sortir com a 'escriptora'". La seva segona novel·la, *El temps de les cireres*, que reprèn el fil d'alguns dels personatges de la primera, *Ramona, adéu*, guanya el premi Sant Jordi de 1976. El 1977 obté un important ressò amb un rigorós llibre documental sobre *Els catalans als camps nazis*, que aporta dades inèdites sobre l'Holocaust i que és guardonat amb el premi de la Crítica Serra d'Or (1978). Publica *L'agulla daurada*, premi Nacional de Literatura Catalana (1986), després d'una estada de dos mesos, convidada per Edicions Progrés de Moscou per elaborar un ampli reportatge sobre el setge de Leningrad durant la Segona Guerra Mundial. Fa també de columnista de la premsa diària en diferents mitjans i es vincula públicament a la lluita per la condició de la dona.

Va treballar en diferents feines editorials, entre les quals la de la confecció de la primera etapa de la Gran Enciclopèdia Catalana. Va ser membre de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana i, del 1989 al 1990, va ser vicepresidenta de la Junta Territorial del Principat de Catalunya.

La seva intenció de dedicar-se professionalment a la literatura li fa alternar la narrativa amb l'assaig, la biografia, la crònica, el periodisme, tant escrit com audiovisual, sense oblidar el teatre.

En l'amor, els seus personatges pateixen el cicle de amor-desamor. Les relacions amoroses estan condemnades al fracàs i, a més, la dona serà la principal perjudicada. El seu univers amorós serà destruït sovint per la barroeria del mascle. Un exemple de novel·la amorosa seria *Ramona, adéu* (1972)

11.1.1- RAMONA, ADÈU

Mitjançant la història de tres dones barcelonines que representen tres generacions d'una mateixa família, *Ramona, adéu* proporciona un mosaic històric i social de la ciutat de Barcelona entre finals del segle XIX i els anys seixanta del segle XX. La centralitat del gènere, i doncs la versió particular d'aquest passat que la novel·la ofereix a través de l'experiència femenina, evidencia els interessos personals i literaris de l'autora i la importància de la representació i la creació de la mirada i la narració de la dona en la primera etapa de la seva producció.

Ramona, adéu s'obre i es tanca amb un monòleg de Mundeta Ventura (la mare) que explica la seva experiència de dona embarassada a la recerca del marit poc després del bombardeig del Coliseum, en la Barcelona del març de 1938. Entremig, la narració alterna la història d'aquest personatge amb les de la seva mare i la seva filla. Són tres dones ben diferents i d'èpoques diverses i, no obstant això, comparteixen coses fonamentals: el vincle familiar, el nom (totes tres es diuen Ramona i

tothom les anomena Mundeta), la importància de les relacions amb els homes, el pes decisiu dels fets històrics en les seves vides i, sobretot, el silenci en què viuen i la incomprensió mútua que les afecta. Les tres Mundetes no es coneixen realment entre elles, no se saben els secrets ni els sentiments, i aquesta comunicació explica, les característiques de la realitat en què viuen i com la viuen.

Mundeta Jover, l'àvia, de posició benestant, elegant i romàntica, es casa de ben jove amb Francisco Ventura. Però aquest col·leccionista de papallones mediocre, pusil·lànim i que li escriu versos dolents en castellà, aviat decep les seves expectatives. Aleshores, la jove se centra en les atencions que li dedica un estudiant, estrictament sexual (i forçat), li suposa un daltabaix físic i moral que la sumirà en la culpa de l'adulteri i en el desencís definitiu del seu ideal sentimental. La nena que té més endavant, grisa com el seu pare, no fa sinó confirmar la buidor de la vida de Mundeta Jover. El dietari que escriu entre el 6 de desembre de 1894 (dos dies abans del seu casament) i el 2 de gener de 1919 (data de la mort del marit) permet resseguir-la amb els seus propis mots sobre el rerefons de la història: la bomba del Liceu, la Setmana Tràgica, la Gran Guerra... **(Annex 10)**.

Mundeta Claret, néta seva, és una jove de la Barcelona dels anys seixanta que veu la seva àvia com una persona serena, sàvia i forta. A pesar que té més oportunitats que les dones que la precedeixen (accedeix als estudis superiors), que està políticament compromesa i que viu teòricament alliberada de les cadenes tradicionals del seu sexe, l'existència d'aquesta tercera Mundeta està igualment marcada per la infelicitat. No s'entén amb la família, i a la universitat tampoc no troba el que necessita. La relació amb en Jordi Soteres, un dels líders destacats de la facultat, no deriva en el compromís que ella voldria; i la lluita políticsocial tampoc no la satisfà, perquè en el fons defensa teories que no sent i s'adona que ella i els seus companys no aconseguiran canviar el món. Per això finalment ho abandona tot, en una primera comprensió de la realitat ben dolorosa i, tanmateix, més honesta. **(Annex 11)**.

La seva mare, Mundeta Ventura, és una ingènua que no s'adona de res (el dia que es proclama la República, per exemple, només està pendent de la xocolata amb melindros que s'està perdent). Tímida i vergonyosa, s'enamora d'un jove sensible i estrany i hi té relacions sexuals just abans que ell se suïcidi incapaç de suportar el que ha viscut amb els Fets d'Octubre de 1934. Vet aquí el secret que sotmet aquesta dona a la tirania de Joan Claret, el marit especulador que l'anul·la completament.

12. CONCLUSIÓ

Al principi del treball vaig formular una hipòtesi. A mesura que he anat investigant sobre el tema he arribat a una sèrie de conclusions que són la tesi del meu treball:

- L'amor i l'erotisme és una constant que ha estat present en tot els moviments literaris catalans, des de l'època dels trobadors fins a la generació dels 60.
- Una visió cronològica de la literatura catalana ens dóna una informació rellevant a l'hora de treballar autors i textos.
- Els primers escriptors van ser homes fins que per raons sociològiques la dona va entrar en el món de la literatura i va ser protagonista de tots els canvis.

Aquest treball m'ha ajudat a tenir un coneixement més ampli del món de la literatura, dels autors catalans i de textos que no coneixia. He hagut de llegir molt i aprendre a comentar textos de tots els gèneres. També he hagut de fer una tria dels autors i textos que es relacionaven més bé amb el tema del meu treball i classificar-los en els diferents moviments. Seguir un ordre cronològic m'ha ajudat molt.

També he après molt sobre les eines TIC perquè he hagut d'aprendre a fer un blog. Crec que tot el que he fet m'ajudarà en el meu futur acadèmic.

Una de les raons per les quals vaig escollir el treball va ser per ampliar els meus coneixements en literatura ja que no havia fet aquesta assignatura en el batxillerat. I després de fer el treball crec que sóc molt més sensible, per això he volgut deixar constància i he creat un blog amb els autors, textos i moviments literaris que he treballat. Aquest és el link de la pàgina:

<http://www.lamorilerotisme.blogspot.com/>

13. WEBGRAFIA

<http://www.xtec.cat>

<http://www.literaturacatalana.com>

<http://roble.pntic.mec.es>

<http://ca.wikipedia.org>

<http://lletra.uoc.edu>

<http://www.escriptors.com>

<http://www.pencatala.cat>

<http://www.joanducros.net>

<http://images.google.es/imghp?hl=es&ie=UTF-8&tab=wi>

14. BIBLIOGRAFIA

ANGELATS, F. *L'amor i l'erotisme a la literatura catalana*. Barcelona: Ed. Barcanova, 1993.

CAMPS, J. BACARDIT, R. PORREDON, R. CÒNSUL, I. GADEA, F. FOGUET I BOREU, F. SERRANO, D., *Lectures de batxillert 2006-2008*. Barcelona: Ed. Proa, 2007.

CATALÀ, V. *Solitud*. Barcelona: Ed. Edicions 62, 2001.

GUIMERÀ, À. *Maria Rosa*. Barcelona: Ed. Edicions 62, 2008.

TIÑENA, J. GADEA, J. TRILLA, M. CAMPS, J. BORRELL, J. VERDAGUER, M. *Lectures de batxillerat 2000-2002*. Barcelona: Ed. Edicions de la magrana, 2000.

ALTRES CONSULTES

Nova enciclopèdia catalana de l'estudiant. Barcelona: Ed. Carroggio, 1999.

15. GLOSSARI

Antonomàsia: Figura retòrica consistent en l'ús d'un epítet, un títol oficial, etc, en lloc del nom propi d'una persona o, inversament, l'ús d'un nom propi en lloc d'un apel·latiu.

Alcavoteria: Qualitat d'alcavot o d'alcavota; Alcavot/a, mitjancer, encobridor, de relacions sexuals considerades il·lícites.

Beguina: Relatiu o pertanyent als beguins o a les beguines. Persona pertanyent a unes comunitats o a unes associacions de laics cristians fundades als Països Baixos a la segona meitat del segle XII.

Diatriba: Discurs o escrit que implica una agressió contra persones o institucions.

Dissortada: Desgraciat/ada.

Foragitat: Foragitar; Treure fora o expulsar.

Minsa: petita.

Prefaci: Pròleg.

Sàtira: Modalitat literària que té per objecte la denúncia, mitjançant l'escarni, d'usos i comportaments socials coetanis, individuals o col·lectius, que l'autor considera reprovables.

Vils: De molt baixa condició.

ANNEXOS

ANNEX 1

Guillem de Cabestany fou un cavaller de la comarca del Rosselló, que confina amb Catalunya i amb el Narbonès. Fou un home molt agradable en la persona, i molt famós en armes, cortesia i servei. I hi havia en la seva comarca una dama que s'anomenava mis senyora Saurimonda, esposa de Ramon de Castell Rosselló, que era molt noble i ric, dolent, brau, fer i orgullós.

I Guillem de Cabestany amava la dama per amor i sobre ella cantava i feia les seves cançons. I la dama, que era jove, alegre, gentil i formosa, l'estimava més que res al món. I això fou dit a Ramon de Castell Rosselló; i ell, com a home iracund i gelós, va inquirir el fet i va saber que era veritat, i féu guardar a la seva dona.

I cert dia Ramon de Castell Rosselló es va trobar passejant amb Guillem de Cabestany, que anava sense gran acompanyament, i el va matar; li va fer extreure el cor del cos i li féu tallar el cap; i féu portar el cor a casa seva, i així mateix el cap; i féu rostir el cor i condimentar-lo amb pebre, i el féu donar a menjar a la seva esposa. I quan la dama l'hagué menjat, Ramon de Castell Rosselló li digué: "Sabeu què és el que heu menjat?" I ella digué: "No, sinó que era una vianda molt bona i saborosa." I ell va dir que era el cor de Guillem de Cabestany allò que ella havia menjat; i, perquè ho cregués millor, féu portar el cap davant d'ella. I quan la dama va veure i va sentir això, va perdre la vista i l'oïda. I quan tornà en si, digué: "Senyor, m'heu donat tan bon menjar que mai més en menjaré cap altre." I quan ell ho sentí, va córrer amb la seva esposa i va voler donar-li al cap; i ella va córrer cap al balcó i es va deixar caure daltabaix, i així va morir.

I pel Rosselló i per tota Catalunya va córrer la notícia que Guillem de Cabestany i la dama havien mort tan traïdorament i que Ramon de Castell Rosselló havia donat a menjar a la dama el cor de Guillem de Cabestany. Va haver-hi gran tristesa per totes les comarques; i la queixa va arribar davant del rei d'Aragó, que era senyor de Ramon de Castell Rosselló i de Guillem de Cabestany. I anà a Perpinyà, al Rosselló, el féu prendre i li va treure tots els seus castells i els féu enderrocar, i li prengué tot quant tenia, i el ficà a presó. I aleshores féu recollir Guillem de Cabestany i la dama, i els féu portar a Perpinyà i posar en un monument davant la porta de l'església; i féu dibuixar sobre el monument com havien estat morts; i ordenà que per tot el comtat de Rosselló tots els cavallers i les dames els celebressin aniversari cada any. I Ramon de Castell Rosselló morí a la presó del rei.

Guillem de Cabestany

Extret de:

<http://literaturacatalanasalvi.blogspot.com/2009/03/maria-rosa-i-la-llegenda-del-cor-menjat.html>

ANNEX 2

La literatura misògina es troba dins de l'època medieval.

La misogínia és la tendència ideològica o psicològica que consisteix en l'aversion cap a les dones. Molts feministes utilitzen la paraula «misogínia» per designar una forma de masclisme extrema.

La misogínia ha estat considerada com un retard cultural arrelat al concepte de superioritat masculina, segons el qual el rol de la dona és dedicar-se exclusivament a la llar i a la reproducció. Els misògins creuen que l'home s'ha d'alliberar totalment del gènere femení.

Grans e majors,
chiques, menors,
jóvens e velles,
lleges e belles,
malaltes, sanes,
les cristianes,
jhuyes, mores,
negres e llores,
roges e blanques,
dretes y manques,
les geperudes,
parleres, mudes,
franques, catives,
quantas són vives,
qualssevol sien,
tot quant somien
ésser ver crehen (v. 417-433).

Jaume Roig

Extret de:

<http://politecnicenvalencia.blogspot.com/2009/01/prefaci-lespill-jaume-roig.html>

ANNEX 3

*Plena de seny, quan amor és molt vella
absença és lo verme que lo gasta. (Cant I)*

Ara que us am plus que jamés amí,
tornau-vos lla on de primer estàveu. (Cant XXV)

*Plena de seny, dir-vos que us am no cal,
puix crec de cert que us en teniu per certa,
si bé mostrau que us està molt coberta
cella perquè amor és desegual. (Cant III)*

L'enteniment a vós amar m'empeny
e no lo cos ab voler sehonest. (Cant XXXIII)

Amor a mi vostre cos ha abellit,
tant que lo blanc d'altre cos negre par
e la negror que en l'ull bellesa apar
sembla'm vermell, mostrant cor enfortit. (Cant LVIII)

Ausiàs March

Extret de...

TIÑENA, J. GADEA, J. TRILLA, M. CAMPS, J. BORRELL, J. VERDAGUER, M. *Lectures de batxillerat 2000-2002*. Barcelona: Ed. Edicions de la magrana, 2000.

ANNEX 4

- Diré a la vostra majestat tot el que he somiat.
Quan jo dormia en una de les cambres principals en companyia de quatre donzelles, vaig veure que Estefania venia amb un estadal encès, per no portar gaire llum, i que venia al nostre llit i mirava si dormíem. I ens veié que totes dormíem, però jo estava alienada, que no sé si dormia o si vetllava. I vaig veure en somni com Estefania obrí la porta de la cambra molt silenciosament, perquè no fes soroll, i com trobà el meu senyor Tirant i en conestagle, que ja s'estaven esperant. I anaven en gipons, amb capes i espases, i calçaven peücs de llana perquè no fessin soroll en passejar. Quan ells entraren, ella apagà el llum i es posà la primera, amb el conestable de la mà; després venia el virtuós. I ella, que en aquella situació semblava un mosso de cec, els portà a la vostra cambra. I vostra altesa estava ben perfumada i algaliada, i no mal endreçada, vestida i no pas despullada. Tiran us tenia en els seus braços i us portava per la cambra besant-vos molt sovint. I vostra altesa que li deia " *Deixa'm, Tirant, deixa'm!*" I ell us posava sobre el llit de repòs.

I Plaerdemavida s'acostà al llit i diguè: "*Ai! En llit! I qui us ha vist i qui us veu ara, que esteu sol, descompanyat, sense cap mena de profit! On és aquell qui ací estava quan jo somiava?*" I em semblà que em llevava del llit en camisa- i vaig anar en aquell forat de la porta- i que mirava tot el que fèieu.

Diguè la princesa:

- Has somiat res més?.

I amb moltes rialles i amb gran plaer que li ho deia.

- Sí, santa Maria! -digué Plaerdemavida-. Jo us acabaré de contar tot. [...]

Després, en visió, vaig veure com ell us besava molt sovint, us desféu la clotxeta dels pits, i com us besava amb molta pressa les mamelles. I quan us hagué ben besada, us volia posar la mà davall la falda per cercar-vos les puces. I vós, la meva bona senyora, no ho volíeu consentir; i no dubto que, si ho haguèssiu consentit, el jurament no hagués perillat. [...] Després posà la seva cara sobre la vostra, i tenint els braços sobre el vostre coll i els vostres en el seu, lligats com els sarments en els arbres, us robava amorosos besos.

Després vaig veure, somiant, que Estefania, que estava sobre aquell llit amb les cames que, al meu parer, li blanquejaven, deia sovint: "Ai, senyor, que em feu mal! Compadiu-vos una mica de mi i no em vulgue matar del tot." [...] I ella prenia el llençol i se'l posava a la boca i l'estrenyia fort amb les dents per no cirdar. [...]

Joanot Martorell

Extret de...

MARTORELL, J. *Tirant lo blanc*. Barcelona: Ed. Castellnou edicions, 1998.

ANNEX 5

Ab una pinta de marfil polia
sos cabells de finíssima adzabeja
a qui els d'or més fi tenen enveja
en un terrat la bella Flora un dia.

Entre ells la pura neu se descobria
del coll, que amb son contrari més campeja,
i a la mà que com el marfil blanqueja:
pinta i mà d'una peça pareixia.

Jo de lluny tan atònit contemplava
el dolç combat que amb extremada gràcia
aquestos dos contraris mantenien,

que el cor enamorat se m'alterava
i temorós d'alguna gran desgràcia
de prende'ls treves ganes me venien.

Francesc Vicent Garcia

Extret de...

<http://www.mallorcaweb.com/magpoesia/vallfogona/vallfogona.html>

ANNEX 6

Maria Rosa: Que la nit passada vaig somiar...que en Marçal era el meu marit, i que el tenia al llit, al meu costat, al lloc de l'Andreu [...] Ell no ho sé que hi ha vist en mos ulls que ara al plegar, com que ja fosquejava, de cop m'ha agafat pel cos i m'ha volgut estrènyer! [...] que aquell refrec i aquell alè que sentia eren els mateixos del somni! I ja ho saps tot: que fins avui he pogut fugir d'en Marçal, que m'encén tota, que em xucla com la serp... que no se per què em sembla que hi ha en ell un mal home; i amb tot, me hi aniria com...si jo tingués molta sed i ell fos l'aigua!

(ACT. II, esc. II)

Marçal: [...] jo me la mirava ficant-me per un brut d'esbarzers i de gatoses: me punxava tot jo; però hi era a propet i ella al torrent, arremangada de braços, agafava la meva brusa, la meva samarreta... tot; i ho rebregava i rebregat ho ficava a l'aigua que corria, i ho tornava a treure, posant-hi el sabó, cobrint-ho de bromera, pegant-hi fort a sobre, escorrent-ho, amanyagant-ho, sense donar-se'n, com si fes postures. I jo, que bèstia, eh? Gosava com si fos dintre.

(ACT. III, esc. IV)

Àngel Guimerà

Extret de...

GUIMERÀ, À. *Maria Rosa*. Barcelona: Ed. Edicions 62, 2008.

ANNEX 7

El quelcom aquell eixint de l'ombra, es precipitava darrera d'ella!... Ni esma tingué d'ajustar la porta de la cuina. Dret al dintell, hi havia un home. Ella, sanglaçada, s'estantolà a la taula.

- No tingueu por... -havia fet un balboteig rogallós; i a la claror escassa del quinqué, veié en el tou fosc una mirola blanca. [...]
- Què voleu? - Ell s'aturà.
- No tingueu por... Hu, hu, hu!...-I es fica la ma dins la trinxa de les calces i rautà com una bestiola.
- Què voleu?, vos dic!- repetí ella, més espantada. [...]
- Hu, hu, hu!...Jo...vos volia dir...Jo...si vós volguéssiu [...]

La Mila tremolava com una fulla. D'un gran esforç pogué fer encara:

- Aneu...aneu's-en de seguida!

Mes ell no es mogué [...]

- Si voleu...eh, que sí?...eh?...-I trià als peus de la dona una moneda d'or; la moneda rebotà amb un dring sonorós.

La dona, al veure-la, havia reulat fins a la paret, com si acabés d'aparèixer-li un monstre. A ell els ulls invisibles li guspirejaven sota les bardisses [...]

Veient-la que no deia res:

- En voleu dues?... Vos en donc dues...-murmurà; i una altra moneda caigué i rodolà fins a sota la taula.
- No, no! -xisclà la dona, encastada d'esquena a la paret:- Aneu...aneu's-en.

Però ell, en lloc d'anar-se'n, donà un altre pas. Bleixava sorollosament pels narius oberts, i tremolava tot com picat per la taràntula.

- Contes, doncs?... Totes?... Les voleu totes?...- i ràpidament, anà tirant monedes i més monedes als peus de la dona.

Aquesta no es movia ni deia res: havia perdut paraula i acció, talment com si la caiguda vibrant d'aquella pluja d'or l'hagués engegada. Però, de repent, la mateixa força del terror la desencantà, i sentint que li brollaven ales en els peus, d'una gran revolada esfereïda es llença cap a la sala fosca.

Sentí distintament el bramul de la fera burlada, i de seguida son glapit furiós que se li abocava al darrera. Perseguida per ell i denunciada pel mateix embat de sa fugida, passà com un llamp per la cambra del campanar, s'engolí per l'escaleta de la capella, esbiaixà aquesta i bo i enmig de les tenebres arribà i tot fins a la portella del reraltar; Però de cop, al traspasar-la, quelcom s'entravessà a son pas i la dona, llençant un ahuc penetrant, rodola d'un capgirell sobre les lloses...

Veié una gran lluminària i cregué que la vida li mancava; mes, abans de perdre del tot la coneixença, encara sentí caure-li al damunt i enfonsar-se en ses carns la grapa peluda i l'alenada roent de la fera.

Victor Català

Extret de...

CATALÀ, V. *Solitud*. Barcelona: Ed. Edicions 62, 2001.

ANNEX 8

Alidé s'ha fet vella i Lamon és vellet,
i, més menuts i blancs, s'estan sempre a la vora.
Ara que són al llit, els besa el solet.
Plora Alidé; Lamon vol consolar-la i plora.

-Oh petita Alidé, com és que plores tant?
-Oh Lamon, perquè em sé tan vella i tan corbada
i sempre sec, i envejo les nores treballant,
i quan els néts em vénen em troben tan gelada.

I no et sabria péixer com en el temps florit
ni fondre't l'enyorança dels dies que s'escolen,
i tu vols que t'abrigui i els braços em tremolen
i em parles d'unes coses on m'ha caigut oblit.

Lamon fa un gran sospir i li diu:
-Oh ma vida, mos peus són balbs
i sento que se me'n va la llum,
i et tinc a vora meu com la poma escollida
que es torna groga i vella i encara fa perfurn.

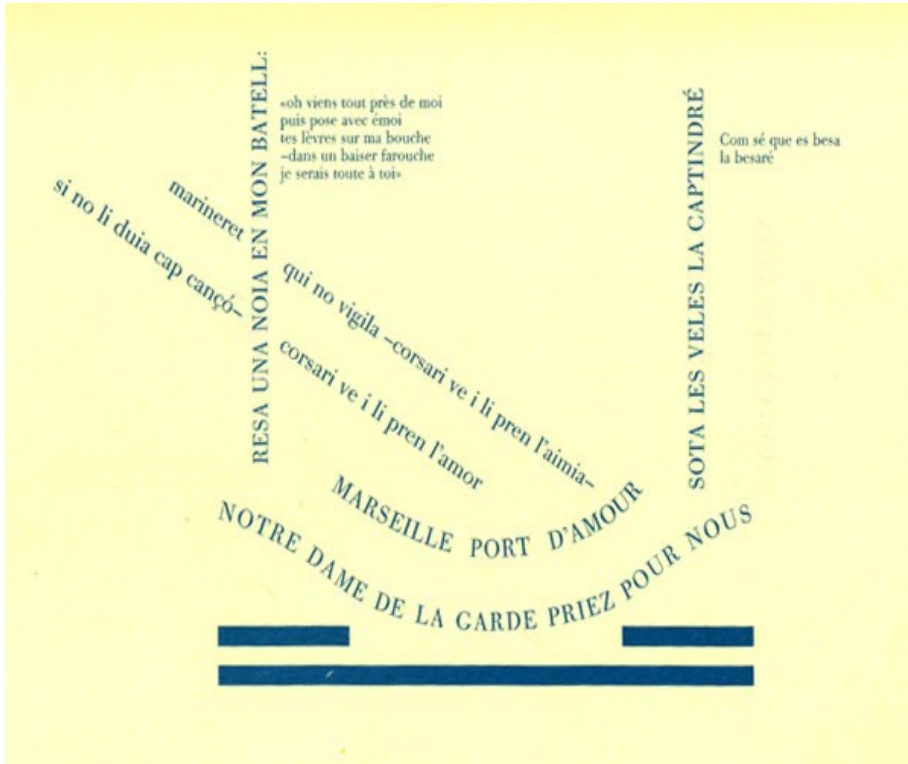
Al nostre volt ningú no és dolç amb la vellesa:
el fred ens fa temença, la negra nit horror,
criden els fills, les nores ens parlen amb 'aspresa.
Què hi fa d'anar caient, si ens ne duem l'amor?

Josep Carner

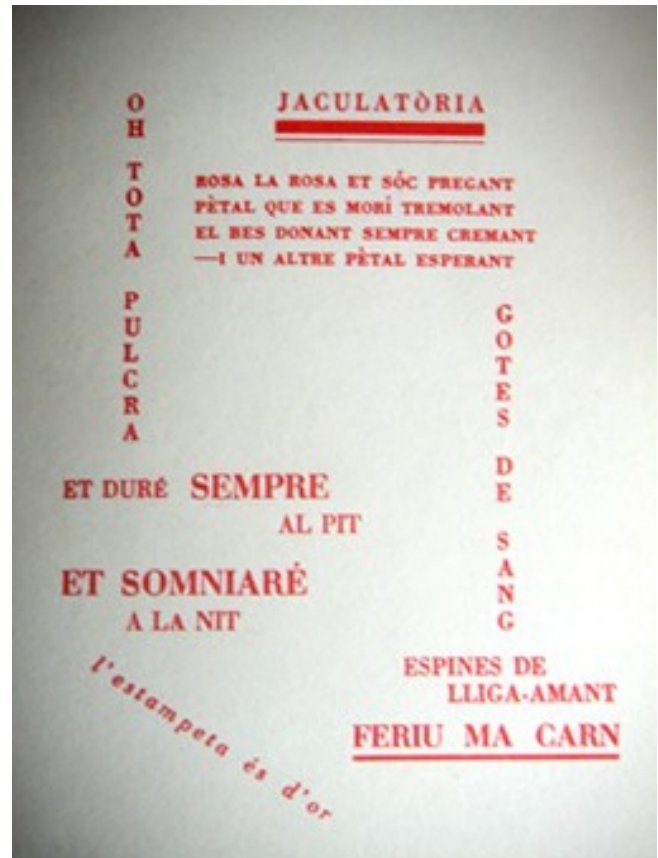
Extret de...

<http://www.xtec.es/~lrius1/carner/text.htm#punt3>

ANNEX 9



Cal·ligrama 2



Josep Carner

Cal·ligrama 1

Extret de...

<http://images.google.es/imghp?hl=es&ie=UTF-8&tab=wi>

ANNEX 10

6 de desembre 1894.

[...] M'agrada la presència d'en Francisco. Encara que de vegades hi voldria endevinar, al seu rostre, una espurna de melangia, la tristesa dels esperits romàntics, dels qui no esperen res d'aquest món.

7 de desembre de 1894.

No sé per què em caso. [...] La mamà i jo no ens entenem. Entestada a convertir-me en una senyoreta, m'ha privat tota la vida de llegir, que és l'única cosa que m'agrada una mica. Havia de fer puntes de coixí, sempre amb els boixets entre mans. Mentre, somiava en les meves heroïnes dels llibres, les santes i les reines, que em feien companyia cada nit, amagada a les golfes i amb una espelma al costat. El Francisco m'ha dit que només té un llibre, El buen muchacho, de Paul de Koch.

Montserrat Roig

Extret de...

http://www.xtec.es/lic/centre/professorat/dossiersgust/Roig_2002.pdf

ANNEX 11

Abans de conèixer en Jordi es consumia per acabar amb la seva virginitat. Era una nosa que l'enujjava. Al pati de la universitat se'n parlava tot el sant dia —i això que encara ningú no vivia sota la influència del maig francès— i, a les qui ho havien aconseguit, els agradava de proclamar als quatre vents la seva superioritat. L'acovardia haver de confessar que mai no havia fruit de cap contacte, d'aquests que penetren, dins el seu cos. Havia començat a sentir l'impuls roent i irreconciliable del sexe als Caputxins, tres anys abans, quan imaginà parelles que s'arplegaven dins l'escenari o que s'arraulien damunt plecs de periòdic, als racons més foscos i freds dels passadissos monacals, i feien l'amor. La febre dels seus disset anys, una febre ignorant i covarda, l'aturava a reflexionar sobre l'autenticitat dels seus pensaments. Qualsevol ombra sospitosa li semblava dos cossos que s'abraçaven, qualsevol soroll era el panteix de la vitalitat afortunada. La nit del nou de març de 1966 representà per a aquells qui la saberen viure amb lucidesa, l'instant no recuperable, suprem, en què s'ajunten els anhels més primaris i obscurs amb la voluntat de reafirmar-se col·lectivament.

Montserrat Roig

Extret de...

http://www.xtec.es/lic/centre/professorat/dossiersgust/Roig_2002.pdf